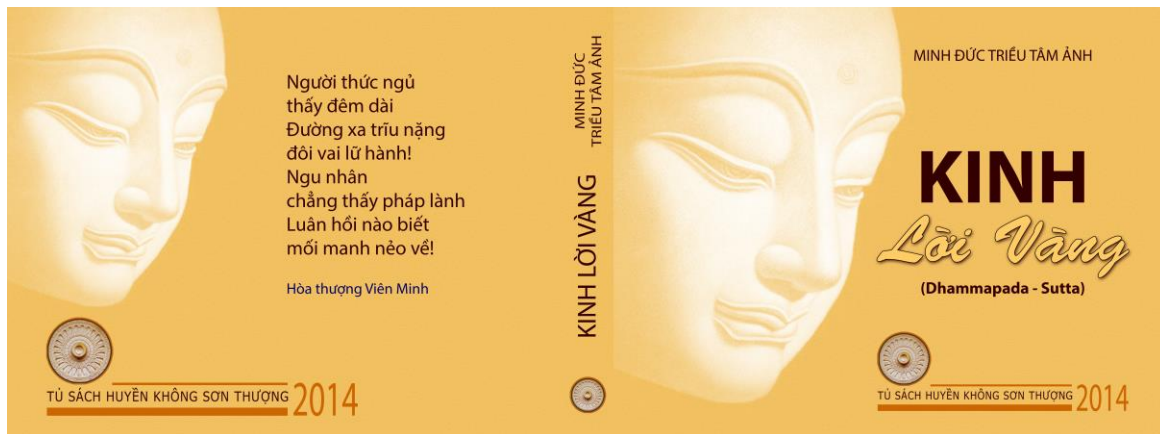

MINH ĐỨC TRIỀU TÂM ẢNH

Dhammapada
KINH LỜI VÀNG
Việt - lục bát thi hóa - Pāli

*** ❁ ***

(In lần thứ 5, có chỉnh sửa và nhuận sắc lần cuối)

Thư Viện Hoa Sen chuyển qua định dạng PDF ngày 16/6/2014

Chương I

YAMAKAVAGGA **(Phẩm Song Đối)**

1.

Các pháp, tư tác⁽¹⁾ dẫn đầu
Tư tác chủ ý bắc cầu đưa duyên
Nói, làm xấu ác, chẳng hiền
Bánh xe bò kéo, khổ liền theo sau!

Manopubbaṅgamā dhammā
manoseṭṭhā manomayā,
manasā ce paduṭṭhena
bhāsatī vā karoti vā,
tato naṃ dukkhamanveti
cakkam'vā vahato padaṃ.

⁽¹⁾ Theo Abhidhamma thì ý (mano), thức (viññāṇa), tâm (citta)... đồng nghĩa; nhưng tôi chọn dịch là tư tác (cetanā) – vì tư tác mới là nghiệp. Từ trước đến nay, nhiều nơi bảo tác ý (manasikāra) là nghiệp; không phải vậy, tác ý mới chỉ là hướng tâm, như bánh lái của chiếc thuyền. Trong 7 biến hành tâm sở (Duy Thức chỉ 5): Xúc, tác ý, thọ, tưởng, tư, nhất tâm, mạng căn – thì chính tư (tư tác-cetanā) mới quan trọng, mới tạo nghiệp; sau đó, các lộ trình tâm mới khởi theo – chúng đồng khởi. Tuy nhiên, nếu dịch là tâm hay ý đều không sai, vì ý, tâm, tư tác - được coi là tâm và các pháp (dhammā), hai từ đầu trong câu kệ, chính là những tâm sở (theo chú giải).

2.

Các pháp, tư tác dẫn đầu
Tư tác, chủ ý bắc cầu đưa duyên
Nói, làm lành tốt, thiện hiền
Như hình dọi bóng, vui liền theo sau.

Manopubbaṅgamā dhammā
manoseṭṭhā manomayā,
manasā ce pasannena
bhāsatī vā karoti vā,
tato naṃ sukhamanveti
chāyā'va anapāyinī.

3.

“Nó đánh, nó cướp của tôi!
Lại còn nhục mạ lắm lời đả đàng cay!”
Ai mà ôm ấp niệm này
Lửa phiền thiêu đốt thảng ngày chẳng nguôi!

Akkocchi maṃ avadhi maṃ
ajini maṃ ahāsi me,
ye ca taṃ upanayhanti
veraṃ te saṃ na sammati.

4.

“Nó đánh, nó cướp của tôi!
Lại còn nhục mạ lắm lời đả đing cay!”
Người không ôm giữ niệm này
Lửa phiền chột tắt, khổ rày tự tiêu!

Akkocchi maṃ avadhi maṃ
ajini maṃ ahāsi me,
ye ca taṃ na nupanayhanti
veraṃ tesūpasammati.

5.

Nếu ai lấy oán báo thù
Oan oan tương báo, thiên thu hằng sầu
Từ tâm, định luật nhiệm mầu
Lấy ân báo oán, còn đâu oán thù?

Na hi verena verāni
sammantīdha kudācanam
averena ca sammanti
esa dhammo sanantano.

6.

Luận tranh chẳng có ích gì!
Tranh cường, hiếu thắng lắm khi phiền hà
Ai người suy ngẫm sâu xa
Nói năng tự chế, bất hòa lặng yên!

Pare ca na vijānanti
mayamettha yamāṃse,
ye ca tattha vijānanti
tato sammanti medhagā.

7.

Người hăng say đắm dục trần⁽¹⁾
Uống ăn vô độ, trăm phần dễ duôi
Ma Vương chúng vỗ tay cười
Cây cảnh mềm yếu, toi bởi gió lay!

Subhānupassim viharantaṃ
indriyesu asaṃvutaṃ,
bhojanamhi cāmatāññaṃ
kusītaṃ hīnavīriyaṃ,
taṃ ve pasahati māro
vāto rukkhaṃ'va dubbalaṃ.

⁽¹⁾ Câu Pāli tương ứng có nghĩa: Sống mà hăng suy nghĩ đến lạc thú (nhìn tịnh tướng).

8.

Người hăng quán niệm tự thân
Uống ăn tiết độ, tinh cần sớm hôm
Ma Vương đâu dễ khinh lờn
Gió qua núi đá chẳng sờn, chẳng lay!

Asubhānupassim viharantaṃ
indriyesu saṃvutaṃ,
bhojanamhi ca mattaññuṃ
saddhaṃ āradhāvīriyaṃ,
taṃ ve nappasahati māro
vāto salaṃ'va pabbataṃ.

9.

Người không tự chế, không chơn
Người mà tâm địa chẳng hơn thế phàm!
Làm sao xứng mặc y vàng?
Làm sao xứng đáng dự hàng Sa-môn?

Anikkasāvo kāsāvaṃ
yo vatthaṃ paridahissati,
apeto damasaccena
na so kāsāvaṃ arahati.

10.

Người mà nhẫn nại tu hành
Nghiêm trì giới luật cao thanh, rõ ràng
Khen thay! Khéo mặc y vàng!
Khen thay! Xứng đáng dự hàng Sa-môn!

Yo ca vantakasāv'assa
sīlesu susamāhito,
upeto damasaccena
sa ve kāsāvam'arahati.

11.

Phi chơn lại tưởng chánh chơn
Chánh chơn lại tưởng phi chơn, đó là:
Duy trì ác kiến, ác tà
Ngu nhân nào thấy tinh hoa pháp mầu!

Asāre sāramatino
sāre cāsāradassino,
te sāraṃ nādhigacchanti
micchāsaṅkappagocarā.

12.

Chánh chơn thấy rõ chánh chơn
Phi chơn thấy rõ phi chơn, mới là:
Lìa xa ác kiến, ác tà
Trí nhân dễ ngộ tinh hoa pháp mầu!

Sārañca sārato ñatvā
asārañ ca asārato,
te sāraṃ adhigacchanti
sammāsaṅkappagocarā.

13.

Nhà ai vụng lợp, dột mưa
Cũng dường thế ấy, người chưa tu trì
Tâm nhiều tham ái, sân si
Dễ dàng xâm nhập sâu bi, não phiền.

Yathā agāraṃ ducchannaṃ
vuṭṭhi samativijjhati,
evaṃ abhāviṭaṃ cittaṃ
rāgo samativijjhati.

14.

Nhà ai khéo lợp, khéo ngăn
Nước mưa không thể lại xâm nhập vào
Tâm người biết dựng vách rào
Ái tham, phiền não dễ nào ghé vô!

Yathā agāraṃ succhannaṃ
vutṭhi na samativijjhati,
evaṃ subhāviṭṭhaṃ cittaṃ
rāgo na samativijjhati.

15.

Đây thống khổ, kia thương đau!
Hai đời, kẻ ác muộn sầu chẳng vui
Bất an, ưu não rồi bời
Mắt nhìn khổ báo, Phật, Trời thở than!

Idha socati pecca socati
pāpakārī ubhayattha socati,
so socati so vihaññati
disvā kammakiliṭṭhamattano.

16.

Đây an lạc, kia hỷ hoan
Hai đời thiện hạnh lại càng thêm vui
Bình yên, hoa nở, nụ cười
Mắt nhìn phước quả thắm tươi bốn bề!

Idha modati pecca modati
katapuñño ubhayattha modati,
so modati so pamodati
disvā kammavisuddhimattano.

17.

Đây ưu não, kia khổ đau
Hai đời, kẻ ác muộn sâu thảm thương
Thở than nghiệp dữ đã vương
Chết vào khổ cảnh đoạn trường, than hơn!

Idha tappati pecca tappati
pāpakārī ubhayattha tappati,
pāpaṃ me katan ti tappati
bhiyyo tappati duggatim gato.

18.

An vui, hạnh phúc hai đời
Tâm người thiện hạnh rạng ngời, hân hoan
Đã mừng gieo được phước vàng
Sinh vào tiên cảnh, lại càng mừng hơn!

Idha nandati pecca nandati
katapuñño ubhayattha nandati,
puññaṃ me katan ti nandati
bhiyyo nandati suggatiṃ gato.

19.

Suốt thông kinh luật mặc dầu
Nếu không hành đạo, đếm trâu, đếm bò!
Dễ duôi, tự mãn nằm co
Qua miền siêu thoát, gọi đồ ai đưa?

Bahumpi ce sahitam bhāsamāno
na takkaro hoti naro pamatto,
gopo'va gāvo gaṇayaṃ paresaṃ
na bhāgavā sāmāññaṃ hoti.

20.

Ít thông kinh luật mặc dầu
Nếu chuyên hành đạo, tìm cầu sửa mình
Sống đời chánh hạnh, quang minh
Qua miền siêu thoát, vô sinh, hưởng nhàn!

Appampi ce sahitam bhāsamāno
dhammassa hoti anudhammacārī,
rāgan ca dosañ ca pahāya moham
sammappajāno suvimuttacitto,
anupādiyāno idha vā huraṃ vā
sa bhāgavā sāmāññaṃ hoti.

Chương II

APPAMĀVAGGA (Phẩm Không Phóng Dật)

21.

Con đường phóng dật, nguy nan
Con đường tỉnh thức, vinh quang nhiều đời
Buông lung là kẻ chết rồi
Pháp mầu Bất Tử đợi người cần chuyên!

Appamādo amatapadam
pamādo maccuno padam,
appamattā na mīyanti
ye pamattā yathā matā.

22.

Trí nhân thấy rõ cơ duyên
Tĩnh cần, kiên định vẫy thuyền sang sông
An vui, hoan hỷ tự lòng
Dự vào cảnh giới thanh trong Thánh mầu!

Evam viśesato ñatvā
appamādamhi paṇḍitā,
appamāde pamodanti
ariyānaṃ gocare ratā.

23.

Trí nhân tinh tấn thiên hành
Kiên trì, nỗ lực duyên sanh Niết-bàn
Ma Vương khó buộc, khó ràng
Tự do tối thượng, thên thang bên bờ!

Te jhāyino sātatikā
niccam daḥhaparakkamā,
phusanti dhīrā nibbānaṃ,
yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

24.

Tỉnh cần, chánh niệm hồi ai!
Giữ gìn tịnh hạnh trong ngoài chăm chuyên
Tự điều, theo pháp sống thiền
Nỗ lực sung mãn, thiện hiền tấn tăng!

Uṭṭhānavato satīmato
sucikammasa nisammakārino,
saññatassa dhammajīvino
appamattassa yasobhivaḍḍhati.

25.

Sống không phóng dật, kiên trì
Tự điều, tự chế thường khi mới là!
Chí người thiện trí cao xa
Xây hòn đảo lớn, quê nhà trú thân!

Uṭṭhānen'appamādena
saṃyamena damena ca,
dīpaṃ kayirātha medhāvī
yaṃ ogho n'ābhikīrati.

26.

Si mê, cuồng si buông lung
Riêng người thiện trí canh chừng niệm tâm
Tâm tâm, niệm niệm tinh cần
Giữ gìn kho báu, thế nhân dễ gì!

Pamādamanuyuñjanti
bālā dummedhino janā,
appamādañ ca medhāvī
dhanam seṭṭhamva rakkhati.

27.

Người không phóng dật, dễ duôi
Người không mê đắm niềm vui dục trần
Tỉnh thức, thiền quán tinh cần
Sẽ hái, sẽ gặt phước phần sum suê!

Mā pamādamanuyuñjetha
mā kāmaratisanthavaṃ,
appamatto hi jhāyanto
pappoti vipulaṃ sukhaṃ.

28.

Niệm tâm: Phóng dật lùi xa
Thoát khỏi phiền não – binh ma cuối đèo!
Cao sơn, trí tuệ khéo trèo
Ngu si, đau khổ - nằm queo đám người!

Pamādaṃ appamādena
yadā nudati paṇḍito,
paññāpāsādamārūya
asoko sokiniṃ pajāṃ,
pabbataṭṭho va bhūmaṭṭhe
dhīro bāle avekkhati.

29.

Trú niệm giữa kẻ buông lung
Tỉnh thức giữa đám mê mung, loạn cuồng
Như con tuần mã kiên cường
Sau lưng bỏ lại lươn ươn ngựa hèn!

Appamatto pamattesu
suttesu bahujāgaro,
abalassam va sīghasso
hitvā yāti sumedhaso.

30.

Chỉ nhờ đức tánh tinh cần
Đế Thích cai quản bốn tầng Thiên Vương
Dễ đuổi thiên hạ coi thường
Tinh cần mãi được tán dương đời đời!

Appamādena maghavā
devānaṃ seṭṭhataṃ gato,
appamādaṃ paṇṇasanti
pamādo garahito sadā.

31.

Tỳ-kheo vui thích tinh cần
Sợ hãi phóng dật, niệm tâm canh chừng
Bước đi như đám lửa hừng
Thieu bao phiền não, kiết thừng⁽¹⁾ tiêu tan!

Appamādarato bhikkhu
pamāde bhayadassi vā,
saṃyojanam aṇum thūlam
ḍaḥam aggī'va gacchati.

⁽¹⁾Kiết thừng: Dây trói buộc.

32.

Tỳ-kheo vui thích tinh cần
Sợ hãi phóng dật, chuyên tâm quán thiền
Khỏi rơi đọa xuống các miền
Vị ấy nhất định kê bên Niết-bàn!

Appamādarato bhikkhu
pamāde bhayadassi vā,
abhabbo parihānāya
nibbānass'eva santike.

Chương III

CITTAVAGGA **(Phẩm Tâm)**

33.

Khó thay! Trì nhiếp tâm người
Chập chờn, dao động cả đời không yên
Thợ tài uốn thẳng cây tên
Giữ tâm cũng vậy, thiện hiền khéo tu!

Phandanam capalam cittam
dūrakkham dunnivārayam,
ujum karoti medhāvī
usukārova tejanam.

34.

Cá kia quăng bỏ lên bờ
Vầy vùng, hốt hoảng đợi giờ chết thôi!
Cho hay tâm lạc chợ đời
Cũng dường thế ấy, hãy rời lực ma!

Vārijo’va thale khitto
okamokata ubbhato,
pariphandatidaṃ cittaṃ
māradheyyaṃ pahātave.

35.

Tâm ta khinh động bất an
Kiếm tìm dục lạc, chạy quàng, chạy xiêng
Lành thay! Chế ngự thành hiền
Tâm được điều phục, diệt phiền, được vui!

Dunniggahassa lahuno
yatthakāmanipātino,
cittassa damatho sādhu
cittam dantam sukhāvaham.

36.

Tâm ta tế nhị vô cùng
Dễ nào thấy biết, canh chừng làm sao?
Kiếm tìm dục lạc xông xao
Tâm được phòng hộ, xiết bao an lành!

Sududdasaṃ sunipunaṃ
yatthakā manipātināṃ,
cittaṃ rakkhetha medhāvī
cittaṃ guttaṃ sukhāvahaṃ.

37.

Xa xôi diệu vợi lữ trình
Đến đi đơn độc, ẩn mình hang sâu⁽¹⁾
Điều tâm: Hạnh phúc cơ mầu
Vui sao! Thoát khỏi Ma đầu trời trần!⁽²⁾

Dūraṅgamaṃ ekacaraṃ
asarīraṃ guhāsayaṃ,
ye cittaṃ saṃyamessanti
mokkhanti mārabandhanā.

⁽¹⁾ Trú xứ ẩn mật của Thức.

⁽²⁾ Ngũ ma.

38.

Tâm chưa an trú vững vàng
Làm sao chánh pháp dễ dàng liễu tri?
Niềm tin rung động từng khi
Trí tuệ như vậy, mong chỉ thành toàn?!

Anavaṭṭhitacittassa
saddhammaṃ avijānato,
pariplavapasādassa
paññā na paripūrati.

39.

Tâm không ái dục đầy tràn
Tâm không sân hận, chẳng mang lửa phiền
Vượt lên thiện, ác đôi miền
Bậc luôn tỉnh thức, chẳng hiểm sợ chi!

Anavassutacittassa
ananvāhatacetaso,
punnapāpapahīnassa
natthi jāgarato bhayaṃ.

40.

Thân này gồm sứ mỏng manh
Tâm này kiên cố thủ thành chống Ma!⁽¹⁾
Gươm vàng trí tuệ vung ra⁽²⁾
Giữ gìn chiến thắng, một tòa “vô tham”!⁽³⁾

Kumbhūpamaṃ kāyamimaṃ viditvā
nagarūpamaṃ cittamidaṃ t̥hapetvā,
yodhetha māraṃ paññāyudhena
jitañ ca rakkhe anivesano siyā.

⁽¹⁾ Ý nói về dục vọng.

⁽²⁾ Tuệ minh sát

⁽³⁾ Không ái luyến, không đeo níu những bậc thiền đã đạt được; an trú trạng thái ly tham, vô ái, Niết-bàn.

41.

Mai kia thương xót thân này
Nằm vùi đất lạnh, tháng ngày nắng mưa
Vô tri một đồng thịt thừa
Khúc cây vô dụng, xẻ cưa được gì?

Aciraṃ vatayaṃ kāyo
pathaviṃ adhisessati,
chuddho apetaviññāṇo
niratthaṃ'va kaliṅgaram.

42.

Kẻ thù hiềm hại kẻ thù
Oan gia chước hiềm báo cừu oan gia
Ghê hơn, tâm hướng ác tà
Vạn lần nguy khốn cho ta, cho người!

Diso disaṃ yaṃ taṃ kayirā
verī vā pana verinaṃ,
micchāpaṇihitaṃ cittaṃ,
pāpiyo naṃ tato kare.

43.

Điều mà quyền thuộc, mẹ cha
Chẳng thể làm được cho ta, cho người
Nhưng tâm chơn chánh hướng rồi
Thành tựu tốt đẹp vẹn mười, vẹn trăm!

Na taṃ mātā pitā kayirā
aññe vāpi ca ñātakā,
sammāpaṇihitaṃ cittaṃ
seyyaso naṃ tato kare.

Chương IV

PUPPHAVAGGA (Phẩm Hoa)

44.

Ai người thấu triệt “cái ta”?
Thấu triệt Thiên giới, Dạ Ma các hàng?
Ai người khéo giảng “Pháp vàng”?⁽¹⁾
Như tay thiện xảo kết tràng hoa tươi?

Ko imam pathaviṃ vicessati
yamalokañ ca imam sadevakam,
ko dhammapadam sudesitam
kusalo pupphamiva pacesati.

⁽¹⁾ Kinh pháp cú, kinh lời vàng, Phật ngôn, bát chánh đạo, giáo pháp.

45.

Ai người chinh phục “cái ta”?
Chinh phục Thiên giới, Dạ Ma các hàng?
Bậc “Hữu học”⁽¹⁾ giảng Pháp vàng
Như tay thiện xảo kết tràng hoa tươi.

Sekho pathaviṃ vicessati
yamalokañ ca imaṃ sadevakam,
sekho dhammapadam sudesitam
kusalo pupphamiva pacesati.

⁽¹⁾ Từ Tu-đà-hoàn đến A-na-hàm.

46.

Thân như bột nước đầu gềnh
Rỗng không, huyền ảo, diệt sinh vậy mà!
Trượng phu bẻ gãy tên hoa
Vượt lên tầm mắt, Tử Ma khó tìm!

Phenūpamaṃ kāyamimaṃ viditvā
marīcidhammaṃ abhisambudhāno,
chetvāna mārassa papupphakāni
adassanaṃ maccurājassa gacche.

47.

Ai còn thu nhặt hoa hương,
Đắm si, tham nhiễm bên đường biết hay?
Tử Thần mang kẻ ấy ngay
Như cơn lũ cuốn ngủ say cả làng!

Pupphāni heva pacinantam
byāsattamanasam naram,
suttam gāmam mahogho'va
maccu ādāya gacchati.

48.

Ai còn thu nhặt hoa hương
Đắm si, tham nhiễm bên đường chẳng thôi?
Coi chừng Thần Chết tới nơi
Bắt làm nô lệ, rồi đời kẻ ngu!

Pupphāni heva pacinantam
byāsattamanasam naram,
atittañeva kāmesu
antako kurute vasam.

49.

Như ong kiể¹m tí mậ²t thoi
Sắc hương chẳ³ng hại, lá chồi cũng không
Khẽ khàng chút nhự⁴y ló⁵t lòng
Bạc Thánh cũng vậy, thong dong vào làng!

Yathāpi bhamaro puppham
vaṇṇagandham aheṭṭhayam,
paleti rasam'ādāya
evam gāme munī care.

50.

Lỗi người tìm trách sao nên
Dầu phải, dầu quấy chen xen chẳng gì?
Gẫm ta làm được điều chi?
Lặng im, tự kiểm, tu trì mới hay!

Na paresaṃ vilomāni
na paresaṃ katākatam,
Attanova avekkheyya
katāni akatāni ca.

51.

Hoa kia đẹp đẽ dường bao!
Sắc màu tươi thắm nhưng nào có hương
Ngôn lời dệt gấm thêu chương
Không hành, chỉ nói là phường bỏ đi!

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ
vaṇṇavantam agandhakam,
evaṃ subhāsita vācā
aphalā hoti akubbato.

52.

Hoa kia đẹp đẽ dường bao!
Sắc màu đã thấm lại ngào ngạt hương.
Ngôn lời trong sáng như gương
Nói làm là một, văn chương dám bì!

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ
vaṇṇavantāṃ saṅgandhakāṃ,
evaṃ subhāsītā vācā
saphalā hoti sakubbato.

53.

Đó đây lác đác đầu cành
Hái từng đóa xâu thành tràng hoa
Chúng sanh giữa cõi ta bà
Việc lành thu góp kết tòa thiện tâm!

Yathāpi puppharāsimhā
kayirā mālāguṇe bahū,
evaṃ jātena maccena
kattabbam kusalam bahum.

54.

Hương thơm tối thắng diệu hoa
Làm sao ngược gió bay xa mọi đường?
Hương thơm đức hạnh phi thường
Xông lan khắp cả muôn phương ngạt ngào!

Na pupphagandho paṭivātameti
na candanaṃ tagaramallikā,
satañ ca gandho paṭivātameti
sabbā disā sappuriso pavāyati.

55.

Hương sen, hương lý, hương lái
Chiên-đàn cùng với một vài thắng hương
Dầu thơm, đầu thể so lường
Hương người giới hạnh, phi thường thể gian!

Candanam tagaram vāpi
uppalam atha vassikī,
etesam gandhajātānam
sīlagandho anuttaro.

56.

Hương sen, hương lý, hương lái
Chiên-đàn cùng với một vài thắng hương
Hương người giới hạnh phi thường
Xông bay bốn cõi Thiên Vương ngát ngào!

Appamatto ayam gandho
yā'yam tagaracandanī,
yo ca sīlavataṃ gandho
vāti devesu uttamo.

57.

Ai người trú niệm tinh cần,
Ai người siêu thoát dự phần vô vi?
Ai người đức hạnh, chánh tri?
Ma Vương chẳng thấy đường đi, lối về.

Tesaṃ sampannasīlānaṃ
appamādavihāriṇaṃ,
sammadañña vimuttānaṃ
māro maggaṃ na vindati.

58-59.

Hoa sen dễ mển, dễ ưa,
Mọc lên từ đồng bùn như vệ đường.
Môn đệ đức Chuyển Pháp Vương
Trí tuệ chiếu sáng khắp phương trời!

Yathā saṅkāraṭhānasmiṃ
ujjhiṭasmim mahāpathe,
padumaṃ tattha jāyetha
suciḡandhaṃ manoramaṃ.

Evam saṅkārabhūtesu
andhabhūte puthujjane,
atirocati paṇṇāya
sammāsambuddhasāvako.

Chương V

BĀLAVAGGA (Phẩm Kẻ Ngu)

60.

Người mất ngủ thấy đêm dài
Đường xa nặng trĩu đôi vai lữ hành
Ngu nhân chẳng thấy pháp lành
Luân hồi nào biết mỗi manh nẻo về.

(Viên Minh)

Người mất ngủ, đêm dài ôi!
Lữ khách mệt mỏi, xa xôi dặm trình
Kẻ mê si, lảm vô minh
Luân hồi ngút mắt, khổ sinh nghìn trùng!

Dīghā jāgarato ratti
dīghaṃ santassa yojanaṃ,
dīgho bālānaṃ saṃsāro
saddhammaṃ avijānataṃ.

61.

Xa xôi thiên lý lữ trình
Không gặp thân hữu bằng mình hoặc hơn
Thà rằng vững bước cô đơn
Chẳng nên kết bạn với phường ngu si!

Carañce nādhigaccheyya
seyyaṃ sadisamattano,
ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā
na'tthi bāle sahāyatā.

62.

“Con tôi, tài sản của tôi”!
Đó là ưu não của người cuồng si
Trong “ta”, “ta” ấy có gì?
Tài sản, con cái - khác chi mộng trường!

Puttā matthi dhanammatthi
iti bālo vihaññati,
attā hi attano natthi
kuto puttā kuto dhanam.

63.

Người ngu xin hãy biết mình!
Thà rằng như vậy, thông minh mấy phần
Ngu si lại tưởng trí nhân
Vớì kẻ như vậy, vạñ lần chí ngu!

Yo bālo mannati bālyam
paṇḍito vāpi tena so,
bālo ca paṇḍitamānī
sa ve bālo'ti vuccati.

64.

Người ngu, cho dầu trọn đời
Sống gần trí giả, uổng lời cao siêu
Không hành chánh pháp nửa điều
Muông canh nào biết trong niêu vị gì?!

Yāvajīvampi ce bālo
paṇḍitaṃ payirupāsati,
na so dhammaṃ vijānāti
dabbī sūparaṣaṃ yathā.

65.

Phút giây thân cận đại hiền
Với người hữu trí là duyên vạn đời
Thấy ngay chánh pháp tuyệt vời
Lưỡi kia nếm thưởng biết nồi canh ngon!

Muhuttamapi ce viññū
paṇḍitaṃ payirupāsati,
khippaṃ dhammaṃ vijānāti
jivhā sūparaṃsaṃ yathā.

66.

Oi người thiếu trí đại ngu!
Lại xem “tự ngã” kẻ thù khôn thay!
Trở đi, lộn lại cõi này,
Mãi tạo ác nghiệp, khổ rày ai mang?!

Caranti bālā dummedhā
amitteneva attanā,
karontā pāpakam kammam
yam hoti kaṭukapphalam.

67.

Ác nghiệp là nghiệp chẳng lành
Ăn năn, hối quá phát sanh lòng người
Đến khi quả dữ chín muồi
Lệ tuôn đầy mặt, lạy trời khóc mưa!

Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu
yaṃ katvā anutappati,
yassa assumukho rodaṃ
vipākaṃ paṭisevati.

68.

Thiện nghiệp là nghiệp tốt lành
Thỏa thích, mát mẻ phát sanh lòng người
Đến khi lạc báo chín muồi
Thọ hưởng phước quả, nói cười hân hoan!

Taṅca kammaṃ kataṃ sādhu
yaṃ katvā nānutappati,
yassa patīto sumano
vipākaṃ paṭisevati.

69.

    Ác hạnh như mật, như đường!
Người ngu nghĩ vậy, quả thường chưa sanh
    Đến khi ác báo rành rành
Than Trời, trách Phật, khổ thành khổ hơn!

    Madhu'vā maññati bālo
    yāva pāpaṃ na paccati,
    yadā ca paccati pāpaṃ
    bālo dukkhaṃ nigacchati.

70.

Người ngu, ép xác, đặt bày
Liếm ăn đầu cỏ dính rây chút gì
Phép tu khổ hạnh sao bì
Một phần mười sáu liễu tri pháp hành!

Māse māse kusaggena
bālo bhuñjeyya bhojanam,
na so saṅkhātadhammānam
kalam agghati soḷasim.

71.

Ác hạnh không tạo quả ngay
Nnhư sữa tươi mới, sớm ngày chưa đông
Nghệp kia theo kẻ cuồng nông
Dưới tro âm ỉ than hồng, biết chẳng?

Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ
sajju khīraṃva muccati,
ḍahantaṃ bālaṃanveti
Bhasmacchanno va pāvako.

72.

Người ngu sa đọa tâm hồn
Tri thức hái lượm, cúi luồn công danh
Đầu to bừa nát tan tành
Hoa hương úa rã, cây cảnh thảm thương!

Trong sự sụp đổ của mình
Hái thù kiến thức, góp danh vọng đời
Người ngu đâu biết, than ôi!
Chính chúng bừa nát bề hai cái đầu!

Yāvadeva anattāya
ñattam bālassa jāyati,
hanti bālassa sukkamsam
muddhamassa vipātayaṃ.

73.

Người ngu cuồng vọng tiếng tăm
Muốn ngồi trên trước Chư Tăng Thánh, phàm
Quyền uy tu viện cao sang
Muốn người đưa đón kiệu vàng, lọng hoa!

Asantaṃ bhāvanamiccheyya
purekkhāraṇ ca bhikkhusu,
āvāsesu ca issariyaṃ
pūjā parakulesu ca.

74.

Người ngu bản ngã phô trương
Cướp công đồng đạo, nêu gương mình làm
Ưu sai, ưa lệnh rắp hàng
Mạn cuồng tăng thượng, ái tham lũ dòng!

Mameva kata maññantu
gihīpabbajitā ubho,
amevātivasā assu
kiccākiccesu kismici,
Iti bālassa saṅkappo
icchā māno ca vaḍḍhati.

75.

Con đường lợi lộc trần gian
Con đường vô dục, Niết-bàn khác nhau
Sa-môn say đắm, dễ đâu!
Khởi tâm nhàm chán, mỗi câu xa rời!

Aññā hi lābhūpanisā
aññā nibbānagāminī,
evametaṃ abhiññāya
bhikkhu buddhassa sāvako,
sakkāraṃ nābhinandeyya
vivekamanubrūhaye.

Chương VI

PANDTAVAGGA (Phẩm Trí Hiền)

76.

Trí hiền điếm lỗi cho ta
Điều xấu nên sửa, điều chưa thành toàn
Ví như chỉ chỗ chôn vàng,
Bạn người như vậy, tốt càng tốt hơn!

Nidhīnaṃva pavattāraṃ
yaṃ passe vajjadassināṃ,
niggayhavādiṃ medhāviṃ
tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaje,
tādisaṃ bhajamānassa
seyyo hoti na pāpiyo.

77.

Ai khuyên kẻ khác làm lành
Ngăn ngừa niệm dữ, pháp hành gắng tu
Người hiền cảm kích kính yêu
Còn phường xấu ác, ra điều chẳng ưa!

Ovadeyyānusāseyya
asabbhā ca nivāraye,
sataṃ hi so piyo hoti
asataṃ hoti appiyo.

78.

Với người xấu ác, không thân!

Với kẻ ti tiện, lại cần tránh xa!

Trí hiền, bạn tốt mới là:

Thượng nhân cao quý điểm hoa lòng mình!

Na bhaje pāpake mitte

na bhaje purisādhame,

bhajetha mitte kalyāṇe

bhajetha purisuttame.

79.

Vui thay! Giáo pháp thấm nhuần
Vui thay! An lạc, thân tâm nhẹ nhàng!
Trí nhân thỏa thích Con Đường
Của bậc Thánh tuệ, Lời Vàng thuyết ngôn.

Dhammapīti sukhaṃ seti
vip̐pasannena cetasā,
ariyappavedite dhamme
sadā ramati paṇḍito.

80.

Giỏi thay! Dẫn nước, đào mương!
Mũi tên khéo uốn, thành đường thẳng ngay!
Bánh xe tròn đều, tài hay!
Tự điều, tự kiểm mới tày trí nhân!

Udakam hi nayanti nettikā
usukārā namayanti tejanam,
dārum namayanti tacchakā
attānam damayanti paṇḍitā.

81.

Ví như tảng đá kiên trì
Gió cuồng tám hướng dễ gì chuyển lay
Tiếng đời chê dỏ, khen hay
Không làm chao động đôi mày trí nhân.
(Tâm Cao)

Như núi đá dựng trời cao
Tám phương gió bão dễ nào chuyển lay
Tán dương, khiển trách, dỏ, hay
Chẳng làm dao động, nhú mày trí nhân!

Selo yathā ekaghano
vātena na samīrati,
evam nindāpasamsāsu
na samiñjanti paṇḍitā.

82.

Ví như hồ nước thăm sâu
Lặng yên, trong suốt chẳng màu bọt hoen!
Như tâm của bậc trí hiền
Khi nghe diệu pháp, lòng liền tịnh an!

Yathāpi rahado gambhīro
vip̐pasanno anāvilo
evaṃ dhammāni sutvāna
vip̐pasīdanti paṇḍitā.

83.

Người hiền, dứt bỏ, xả ly
Thánh nhân mấy chuyện dục si, chẳng bàn!
Hạnh phúc, đau khổ thế gian
Thì bậc thiện trí đâu màng để tâm!

Sabbattha ve sappurisā cajanti
na kāmakāmā lapayanti santo,
sukhena phutṭhā atha vā dukhena
na uccāvacam paṇḍitā dassayanti.

84.

Không vì mình, không vì người
Chẳng vì con cái, lộc tài trăm xe:
Làm điều bất chánh đáng chê
Bậc trí như vậy, Bồ-đề nở bông!

Không vì mình, không vì người
Chẳng vì sự nghiệp, tiếng đời công danh:
Bởi do bất chánh mà thành
Bậc trí như vậy, đạo hành viên dung!

Na attahetu na parassa hetu
na puttamicche na dhanam na rattham,
na iccheyya adhammena samiddhimattano,
sa sīlavā paññavā dhammiko siyā.

85.

Giữa đám nhân loại dật dờ
May ra ít kẻ vượt bờ bến mê
Phần đông cười, khóc ê chề
Tâm hồn rách nát, kéo lê bờ này!

Phần đông nhân loại dật dờ
Sống say, chết mộng bên bờ bến mê
Quần quanh, xuôi ngược ê chề
Đảo điên, tất bật kéo lê bờ này!

Appakā te manussesu
ye janā pāragāmino,
athāyaṃ itarā pajā
tīramev'ānudhāvati.

86.

Những ai tinh tấn tu trì
Đúng theo chánh pháp khéo tri, khéo hành
Vượt qua Ma lực, tử sanh
Thuyền xuôi giác ngộ, mây lành đón đưa!

Ye ca kho sammadakkhāte
dhamme dhammānuvattino,
te janā pāramessanti
maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

87.

Bỏ nhà, mây trắng ra đi
Thong dong muôn sự, viễn ly thế tình
Pháp đen, pháp trắng phân minh
Rời xa khổ lạc, khinh linh độc hành.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vip̐pahāya
sukkaṃ bhāvētha paṇḍito,
okā anokaṃ āgama
viveke yattha dūramaṃ.

88.

Phát tay sở hữu riêng tư
Cầu vui tịch tịnh, chân như Niết-bàn
Gỡ bao chương ngại sân tham,
Nhiễm ô thanh lọc, xứng hàng trí nhân!

Tatrābhiratimiccheyya
hitvā kāme akiñcano,
pariyodapeyya attānaṃ
cittaklesehi paṇḍito.

89.

Khéo thay! Tu tập giác chi
Lành thay! Chánh hạnh nhiếp trì bèn tâm
Người không ái nhiễm dục trần
Sống đời sáng chói, Niết-bàn, tại đây!

Yesam sambodhiyaṅgesu
sammā cittaṃ subhāviṭṭam,
āḍānapaṭinissagge
anupādāya ye ratā,
khīṇāsavā jutimanto
te loke parinibbutā.

Chương VII

ARAHANTAVAGGA (Phẩm A-la-hán)

90.

Trải qua suốt cuộc hành trình
Não phiền chấ¹m dứ²t, khỏ³ hình tiêu tan
Cởi bao triền phược buộ⁴c ràng,
Sống đời siêu thoát, lửa tàn vùi tro!

Gataddhino visokassa
vip¹pamuttassa sabbadhi,
sabbaganthappahī²nassa
pari³lāho na vijjati.

91.

Sa-môn chánh niệm kiên trì
Lìa mọi trú xứ, ra đi nhẹ nhàng
Ngõng trời cất cánh thân thang
Ao hồ bỏ lại, mây ngàn thông dong!

Chim có tổ, cáo có hang
Lìa mọi trú xứ, gót chàng Sa-môn
Non xanh, mây trắng tâm hồn
Rỗng không muôn sự, cô đơn dặm ngoài!

Uyyuñjanti satīmanto
na nikete ramanti te,
haṃsā va pallamaṃ hitvā
okamokaṃ jahanti te.

92.

Rỗng rang tư hữu ra đi
Uống ăn biết đủ, có chi phải bàn?
Tánh không, vô tướng nhẹ nhàng
Chim trời xóa dấu, mây ngàn tìm đâu?

Thân không, tài sản cũng không
Ba y dị giản, phiêu bồng chiếc mây
Giữa hư vời, cánh chim bay
Đố ai biết hướng Đông, Tây mà tìm!

Yesam sannicayo n'atthi
ye pariññātabhojanā,
sunññto animitto ca
vimokkho yesam gocaro,
ākāse va sakuntānaṃ
gati tesam durannayā.

93.

Sa-môn lậu hoặc đoạn ly
Uống ăn chẳng đắm, có chi phải bàn?
Tánh không, vô tướng nhẹ nhàng
Bóng chim xóa vết, thênh thang mây trời!

Sa-môn, lậu hoặc cắt rời
Uống ăn vừa đủ, sống đời rỗng rang
Tánh không, vô tướng nhẹ nhàng
Vết chân vị ấy, không gian chim trời!

Yassāsavā parikkhīṇā
āhāre ca anissito,
suññato animitto ca
vimokkho yassa gocaro,
Ākāse’va sakuntānaṃ,
padaṃ tassa durannayaṃ.

94.

Ví như tuần mã luyện thành
Lục căn chế ngự, xứng danh trượng tòng!
Nhiễm ô, ngã mạn tiêu vong
Chư thiên mến mộ giống dòng Sa-môn!

Yass'indriyāni samathaṃ gatāni
assā yathā sārathinā sudantā,
pahīnamānassa anāsavassa
devāpi tassa pihayanti tādino.

95.

Đất kia cau mặt bao giờ
Trụ đồng kiên cố, ao hồ lắng trong
Luân hồi, vị ấy vượt dòng
Tái sinh vô định, khổ không nào còn!

Như đất, tâm ý quân bình
Kỷ cương, giới hạnh, thất tình chẳng xao
Trụ đồng kiên cố khác nào
Chẳng còn nhớ bản, hồ ao lắng bùn
Là người đích đến cuối cùng
Luân hồi vô định, lao lung chẳng còn!

Pathavisamo no virujjhati
Indakhiṇ'upamo tādī subbato,
rahadova apetakaddamo
saṃsārā na bhavanti tādino.

96.

Tâm an thì nghiệp cũng an
Lời ăn, tiếng nói lại càng an hơn
Sống đời tri kiến chánh chơn
Thanh bình siêu thoát, Sa-môn giống dòng!

Santaṃ tassa manañ hoti
santā vācā ca kamma ca,
sammadaññā vimuttassa
upasantassa tādino.

97.

Chỉ tin giải thoát, chánh tri
Chẳng tin ai khác, an vi tự lòng
Cắt lìa hệ lụy trần hồng
Là người tối thượng, chân không đi về!

Assaddho akataññū ca
sandhicchedo ca yo naro,
hatāvakāso vantāso
sa ve uttamaporiso.

98.

Thị phường, làng mạc, rừng sâu
Non cao, lũng thấp hoặc đâu mặc dù
Nơi nào bậc thánh ngụ cư
Ở đây khả ái, an như tuyệt vời!

Gāme vā yadi vāraññe
ninne vā yadi vā thale,
yattha arahanto viharanti
taṃ bhūmiṃ rāmaṇeyyakam.

99.

Rừng sâu khả ái vô cùng
Chỗ người phạm tục ngại ngừng bước chân
Vì không tìm kiếm dục trần
Bậc “*ly tham*” sống, mười phần hân hoan!

Ramaṇīyāni araṇṇāni
yattha na ramatī jano,
vītarāgā ramissantī
na te kāmāgavesino.

Chương VIII

SAHASSAVAGGA **(Phẩm Một Ngàn)**

100.

Dẫu cho ngôn ngữ lời ngàn
Mà nghe vô ích, chỉ bàn suông thôi!
Tốt hơn: Một chữ, một lời
Nghe xong tịnh lạc, sống đời vô ưu.

Sahassamapi ce vācā
anatthapadasaṃhitā,
ekaṃ atthapadaṃ seyyo
yaṃ sutvā upasammati.

101.

Chữ câu ngàn vạn ích gì
Kệ kinh nói mãi, lắm khi loạn mù
Một câu có ích, cho dù
Nghe xong tịnh lạc, an như đời đời!

Sahassamapi ce gāthā
anatthapadasaṃhitā,
ekaṃ gāthāpadaṃ seyyo
yaṃ sutvā upasammati.

102.

Trăm câu đọc tụng ích gì
Máy móc, nhái lại khác chi vệt, nhồng
Một lời Phật pháp chánh tông
Nghe xong tỉnh lạc, trú dòng bất lai!

Yo ca gāthā satam bhāse
anattapadasaṃhitam,
ekam dhammapadam seyyo
yam sutvā upasammati.

103.

Vẻ vang, tự thắng chính mình
Khó hơn thắng vạn chiến binh sa trường
Lành thay! Tâm ý kỷ cương
Chiến thắng tối thượng, phi thường: Thắng ta!

Yo sahaṣṣaṃ sahaṣṣena
saṅgāme mānuse jine,
ekañca jeyyamattānaṃ,
sa ve saṅgāmajuttamo.

104.

Là người chế ngự bản thân
Ngữ ngôn, cử chỉ, tinh cần chăm nom
Thắng mình, nhất định tốt hơn
Tự khéo điều phục, chánh chơn nhân hoàn.

Attā have jitam seyyo
yā cāyam itarā pajā,
attadantassa posassa
niccam saññatacārino.

105.

Với người tự thắng chính mình
Đứng cao hơn cả muôn sinh sáu đường
Chư Thiên, Phạm Đế, Ma Vương
Cũng đành chiến bại, vô phương sánh cùng!

Neva devo na gandhabbo
na māro saha brahmunā,
jitaṃ apajitaṃ kayirā
tathārūpassa jantuno.

106.

Trăm năm bỏ cả thời gian
Chí thành tế tỵ núi vàng, rừng châu
Chẳng bằng giây lát cúi đầu
Cúng dường bậc Thánh, dày sâu phước lành!

Māse māse sahasena,
yo yajetha satam samam,
ekañca bhāvit'attānam
muhuttamapi pūjaye,
sāyeva pūjanā seyyo
yañce vassasatam hutam.

107.

Trăm năm đốt lửa rừng thiêng
Khẩn cầu tế tự triền miên đêm ngày
Chẳng bằng chỉ một phút giây
Cúng dường bậc Thánh, sâu dày phước hơn!

Yo ca vassasataṃ jantu
aggim paricare vane,
ekañca bhāvit'attānaṃ
muhuttamapi pūjaye,
sāyeva pūjanā seyyo
yañce vassasataṃ hutam.

108.

Suốt năm tế vật cúng dường
Đề mong phước quả nhờ nương sau này
Phần tư lợi ích chẳng tày
Một lần đánh lễ gót mây Thánh Hiền!

Yam kiñci yiṭṭhaṃ va hutaṃ va loke,
saṃvaccharaṃ yajetha puññapekko,
sabbampi taṃ na catubhāgāmeti,
abhivādanā ujjugatesu seyyo.

109.

An vui, sắc đẹp, sống lâu
Dồi dào sức khỏe: Bốn câu chúc mừng!
Cho ai kính lễ cúc cung
Những bậc trưởng thượng thuộc dòng Sa-môn.

Abhivādanasīlissa
niccam vuddhāpacāyino,
cattāro dhammā vaḍḍhanti
āyu vaṇṇo sukham balaṃ.

110.

Trăm năm sống có ích gì
Buông lung, phóng dật, ác tri, ác tà
Một ngày trong cõi người ta
Sống có giới định - thật là tốt hơn!

Yo ca vassasatam jīve
dussīlo asamāhito,
ekāham jīvitam seyyo
sīlavantassa jhāyino.

111.

Trăm năm sống có ích gì
Buông lung, phóng dật, ác tri, ác tà
Một ngày trong cõi người ta
Sống có thiên tuệ - thật là tốt hơn!

Yo ca vassasatam jīve
duppañño asamāhito,
Ekāham jīvitam seyyo
Paññavantassa jhāyino.

112.

Trăm năm sống có ích gì
Dễ duôi, biếng nhác – li bì xác thân
Khởi tâm nỗ lực tinh cần
Một ngày như vậy, muôn phần quý hơn!

Yo ca vassasatam jīve
kusīto hīnavīriyo,
ekāham jīvitam seyyo
vīriyamārabhato dāḥam.

113.

Trăm năm sống có ích gì
Pháp đi, pháp đến, vô tri chẳng tường
Một ngày, quả thật khó lường
Thấy pháp sanh diệt, vô thường ra sao!

Yo ca vassasataṃ jīve
apassaṃ udayabbayaṃ,
ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
passato udayabbayaṃ.

114.

Trăm năm sống có ích gì
Chẳng thấy Bất Tử, vô vi pháp hành
Một ngày quả thật trọn lành,
Thấy pháp Bất Tử, Vô Sanh rõ ràng.

Yo ca vassasatam jīve
apassam amatam padam,
ekāham jīvitam seyyo
passato amatam padam.

115.

Trăm năm sống có ích gì
Giáo Pháp tối thượng, chẳng tri, chẳng hành
Một ngày quả thật trọn lành,
Tu tập Giáo Pháp, cao thanh cõi về!

Yo ca vassasataṃ jīve
apassaṃ dhammamuttamaṃ,
ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo
passato dhammamuttamaṃ.

Chương IX

PĀPAVAGGA (Phẩm Ác)

116.

Mau mau làm các việc lành
Mau mau ngăn ác phát sanh tâm người
Tâm người vốn thật dễ duôi
Nếu chậm thiện nghiệp, ác chồi ló ra!

Abhittharetha kalyāṇe
pāpā cittaṃ nivāraye,
dandhan hi karoto puññaṃ
pāpasmim ramatī mano.

117.

Hỡi ai điều ác lỡ làm
Lặp đi lặp lại dễ thành thói quen
Điều ác, thỏa thích chẳng nên
Chứa ác thọ khổ, lời khuyên đạo tình!

Pāpaṃ ce puriso kayirā
na naṃ kayirā punappunaṃ,
na tamhi chandaṃ kayirātha
dukkho pāpassa uccayo.

118.

Hỡi ai hoan hỷ làm lành
Hãy nên tiếp tục cho thành thói quen!
Điều lành thỏa thích, rất nên!
Chứa thiện được lạc, lời khuyên đạo vàng!

Puññnaṃ ce puriso kayirā
kayirā naṃ punappunaṃ,
tamhi chandaṃ kayirātha
sukho puññassa uccayo.

119.

Người kia làm ác, nghĩ rằng:
Làm ác được tốt, được hăng an vui
Đến khi quả dữ chín muồi
Khổ đau họa hại, rồi đời kẻ ngu!

Pāpopi passati bhadram
yāva pāpaṃ na paccati,
yadā ca paccati pāpaṃ
atha pāpo pāpāni passati.

120.

Người kia làm thiện lâu ngày
Vẫn gặp đau khổ, vẫn hay than phiền
Đủ duyên, quả tốt đến liền
An vui, hạnh phúc thiện hiền mến ưa!

Bhadro pi passati pāpaṃ
yāva bhadraṃ na paccati,
yadā ca paccati bhadraṃ
atha bhadro bhadraṇi passati.

121.

Nước rơi từng giọt giọt thôi
Lâu ngày chảy thảng đến hồi tràn lu
Chút chút việc ác, mặc dù,
Ngày qua tháng lại, người ngu ác đây!

Māppamaññnetha pāpassa
na maṃ taṃ āgamissati,
udabindunipātena
udakumbho pi pūrati,
bālo pūrati pāpassa
thokathokampi ācinaṃ.

122.

Nước rơi từng giọt giọt thôi
Khe nương trăm nẻo đến hồi thành sông
Chút chút việc thiện nhẹ bỗng
Mai kia vô lượng hư không cũng tràn!

Māvamaññetha puññassa
na maṃ taṃ āgamissati,
udabindunipātena
udakumbho pi pūrati,
dhīro pūrati puññassa
thokathokampi ācinaṃ.

123.

Thương buôn lắ**́**m bắ**́**c nɦiề**u** tiề**n**
Đồ**̀**ng hằ**̀**nh ít ỏ**́**i trá**́**nh miề**n** hiể**m** ho**a**ng
Muồ**n** sồ**̀**ng, thuố**́**c đố**́**c chớ**́** quầ**̀**ng
Lắ**́**nh á**́**c cũ**ũ**ng vậ**́**y, rồ**̀** rằ**̀**ng là khồ**n**!

Vāṇijo va bhayaṃ maggaṃ
appasattho mahaddhano,
visaṃ jīvitukāmo va
pāpāni parivajjaye.

124.

Tay ta nếu chẳng vết thương
Dầu cầm thuốc độc chẳng phương hại gì
    Ác kia vô hiệu tức thì
Với người đức hạnh thường khi niệm lành.

Pāṇimhi ce vaṇo nāssa
hareyya pāṇinā viṣaṃ,
nābbaṇaṃ viṣamanveti
n'atthi pāpaṃ akubbato.

125.

Sống đời trong sạch, thiêng liêng
Nếu ai hiềm hại, không điên cũng cuồng
Bụi mù tung ngược gió luồng
Khổ đau dội lại bằng muôn bằng nghìn!

Yo appaduṭṭhassa narassa dussati
suddhassa posassa anaṅgaṇassa,
Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ,
sukhumo rajo paṭivātaṃ va khitto.

126.

Một số sanh thú thai bào
Bốn đường đau khổ đón chào ác nhân
Người lành, thiên giới du nhân
Còn người vô nhiễm, Niết-bàn tĩnh cư.

Gabbhameke uppajjanti
nirayaṃ pāpakammino,
saggaṃ sugatino yanti
parinibbanti anāsavā.

127.

Dầu cho động thẳm hang sâu
Hoặc nơi biển cả, non đầu, rừng thiêng
Chẳng đâu trốn thoát ưu phiền
Lỡ gieo ác nghiệp, khổ liền chạy theo!

Trốn vào động thẳm hang sâu
Ẩn trong núi vắng, non đầu, trùng khơi
Có đâu một chỗ trên đời
Mà quả ác nghiệp lại thôi lần tìm!

Na antalikkhe na
samuddamajjhena pabbatānaṃ
vivaraṃ pavissa,
na vijjatī so jagatippadeso
yatthaṭṭhito mucceyya pāpakammā.

128.

Trón vào động thẳm hang sâu
Ẩn vào núi vắng, non đầu, trùng khơi
Có đâu một chỗ trên đời
Tử Thần lại chẳng đến lôi kéo về!

Na antalikkhe na
samuddamajjhe
na pabbatānaṃ vivaraṃ pavissa,
na vijjatī so jagatippadeso
yatthaṭṭhitāṃ nappasaheyya maccu.

Chương X

DANDAVAGGA (Phẩm Hình Phạt)

129.

Ai ai cũng sợ gươm đao
Ai ai cũng sợ máu đào, thầy phơ
Bụng ta suy hiểu bụng người
Chớ nên giết hại, xúi lời giết nhau!

Sabbe tasanti daṇḍassa
sabbe bhāyanti maccuno,
attānaṃ upamaṃ katvā
na haneyya na ghātaye.

130.

Ai ai cũng sợ gươm đao
Người người mạng sống mong sao bảo toàn
Bụng ta hiểu bụng thế gian
Chớ nên giết hại, xúi bèn giết nhau!

Sabbe tasanti daṇḍassa,
sabbesaṃ jīvitam piyaṃ,
attānaṃ upamaṃ katvā
na haneyya na ghātaye.

131.

Ai ai hạnh phúc cũng cầu
Tại sao đao trượng hại nhau làm gì?
Tìm an mà lại ác tri
Những người như vậy mong chi gặp lành.

Sukhakāmāni bhūtāni
yo daṇḍena vihiṃsati,
attano sukhamesāno
pecca so na labhate sukhaṃ.

132.

Ai ai hạnh phúc cũng cầu
Tại sao đao trượng hại nhau làm gì?
Xa lìa ác niệm ấy đi
Báo thân xả bỏ, tức thì nhàn sanh.

Sukhakāmāni bhūtāni
yo daṇḍena na hiṃsati,
attano sukhamesāno
pecca so labhate sukhaṃ.

133.

Giận nhau, thô lỗ, cộc cằn
Người kia trả miếng cũng ngần ấy thôi!
Khổ thay! Phần hận trên đời
Vết thương dao xé: Tiếng lời lại qua!

Māvoca pharusam kañci
vuttā paṭivadeyyu taṃ,
dukkhā hi sārambhakathā
paṭidaṇḍā phuseyyu taṃ.

134.

Tự mình nếu biết lặng yên
Không còn oán nộ, chẳng hiềm hại ai
Như chuông đã bể tiếng rồi
Ai mà được vậy, kẻ nơi Niết-bàn.

Sace n'eresi attānaṃ
kaṃso upahato yathā,
esa pattosi nibbānaṃ
sārambho te na vijjati.

135.

Người chăn dùng gậy lừa dê
Lừa từng con một đi về đồng xa
Tuổi già, sự chết cũng là
Lừa từng mạng sống chúng ta xuống mồ!

Yathā daṇḍena gopālo
gāvo pājeti gocaraṃ,
Evaṃ jarā ca maccu ca
āyuraṃ pājenti pāṇinaṃ.

136.

Người ngu ác độc, tội lỗi
Vẫn không nhận thức việc làm cuồng si
Nghịệp kia cho quả tức thì
Bị thiêu, bị nấu có chi phải ngờ!

Atha pāpāni kammāni
karam bālo na bujjhati,
sehi kammehi dummedho
aggidaḍḍho va tappati.

137.

Dùng đao hại kẻ “*không đao*”⁽¹⁾
Trượng hại “*không trượng*”⁽²⁾ khác nào tự thiêu!
Ai kia thọ khổ mười điều
Chịu quả khốc liệt cùng nhiều tai ương!

Yo daṇḍena adaṇḍesu
appaḍuṭṭhesu dussati,
dasannamaññataraṃ tṇānaṃ
khippameva nigacchati.

⁽¹⁾Hàm chỉ bậc Thánh.

⁽²⁾Hàm chỉ bậc Thánh.

138.

Một là nhức nhối đau thương
Hai là họa biến, khôn đường trở xoay
Ba là thương tích mặt mày
Bốn là trọng bệnh, thuốc thầy chẳng xong!

Vedanam pharusam jāṇim
sarīrassa ca bhedanam,
garukam vā pi ābādham
cittakkhepam ca pāpune.

139.

Năm là tâm trí loạn cuồng
Sáu, bị hại bởi lực quyền vua quan
Bảy, chịu trọng tội cáo oan
Tám là gia quyền các hàng phân ly!

Rājato vā upasaggam
abbhakkhānañca dāruṇam,
parikkhayam va ñātīnam
bhogānam va pabhaṅguraṃ.

140.

Chín là tài sản ra đi
Mười là nhà cửa, lắm kỳ hỏa tai
Đến khi thọ mạng hết rồi
Chung thân địa ngục đồng sôi, chảo dầu!

Atha vāssa agārāni
aggi dahati pāvako,
kāyassa bheda duppañño
nirayaṃ so'papajjati.

141.

Bằng cách lỏa thể lang thang
Hoặc là bện tóc tro than trét mình
Hoặc như bơi mặt bùn sinh
Hay là tuyệt thực tóp hình sậy khô
Tu gì đất bản nằm co
Lấm lem bụi dính, phết như dọa người?
Ngồi xồm hoặc nháy loi choi
Nhịn ăn, nín thở sống đời dị nhân!
Ấy là thanh lọc thân tâm?
Hoài nghi trừ diệt, thánh nhân đời này?!
Than ôi! Khổ hạnh đặt bày
Nhân khổ, quả khổ biết hay trí cuồng?!

Na naggacariyā na jaṭā na paṅkā
nānāsakā thaṇḍilasāyikā vā,
rajo ca jallamaṃ ukkuṭikappadhānaṃ,
sodhenti maccaṃ avitiṇṇakaṅkamaṃ.

142.

Người kia dẫu đẹp phục trang
Sống đời thanh tịnh, tĩnh an tục trần
Sáu căn chế ngự tinh thuần
Sống đời phạm hạnh trong ngần pha lê
Bước trên chánh đạo mà về
Từ tâm vô lượng, chẳng hề trượng đao!
Tỳ-khuru, Phạm chí khác nào
Sa-môn, khát sĩ gọi sao cũng là!

Alaṅkato ce pi samaṃ careyya,
santo danto niyato brahmacārī,
sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ,
so brāhmaṇo so samaṇo sa bhikkhu.

143.

Hiếm thay người ở thế gian
Đã biết tự chế, lại càng tự khiêm!
Biết hổ thẹn, thoát chề gièm
Như con tuần mã tài hiền tránh roi.

Hirīnisedho puriso
koci lokasmi vijjati,
yo niddaṃ apabodheti
aṣṣo bhadro kasāṃiva.

144.

Ngựa hiền chỉ thấy bóng roi
Tinh cần, giới đức sáng ngời tín tâm
Định thiền, trạch pháp, tư tầm
Kiên trì, đạo hạnh trong ngần như gương
Đủ đầy chánh niệm lên đường
Những người như vậy, tai ương tận là!

Asso yathā bhadro kasāniviṭṭho
ātāpino saṃveginō bhavātha,
saddhāya sīlena ca vīriyena ca
samādhinā dhammavinicchayena ca,
samppannavijjācaraṇā patissatā
jahissatha dukkhamidaṃ anappakaṃ.

145.

Hãy xem dẫn nước, đào mương
Mũi tên khéo uốn thành đường thẳng ngay
Bánh xe tròn đều, tài hay!
Hành trì tốt đẹp, xứng thay, tự điều!

Udakam hi nayanti nettikā
usukārā namayanti tejanam,
dārum namayanti tacchakā
attānam damayanti subbatā.

Chương XI

JARĀVAGGA (Phẩm Già)

146.

Sao còn thích thú vui cười
Đắm say khoái lạc khi đời lửa thiêu?
Bao trùм tắm tối muôn chiều
Không tìm đèn sáng, tiêu diêu mà về?

Ko nu hāso kimānando
niccam pajjalite sati,
andhakārena onaddhā
padīpaṃ na gavesatha.

147.

Nhìn kia! Thở xác “*mê hồn*”!
Đông phân, hằm bệnh lại còn đờn đau!
Muru toan lo trước, tính sau
Có chi bền vững mà cầu trường sanh?!

Passa cittakatam bimbam
arukāyam samussitam,
āturam bahusaṅkappam
yassa n,atthi dhuvam ṭhiti.

148.

Thân này sẽ bị suy già
Thường hay tật bệnh lại hòa uế nhơ
Mỏng manh mạng sống từng giờ
Tử Thần bên cửa, đợi chờ mang đi!

Parijñanamidaṃ rūpaṃ
rogaññāṃ pabhaṅguraṃ,
bhijjati pūtisandeho
maraṇantanhi jīvitam.

149.

Mùa thu nhìn trái bầu khô
Người ta quăng bỏ vạt vơ xó đường
Như bồ câu trắng, trắng xương
Quý gì, thích thú mà trơ mắt nhìn?!

Yān'imāni apatthāni
alābūn'eva sārade,
kāpotakāni aṭṭhīni
tāni disvāna kā rati.

150.

Thành trì kẹp cốt, bó xương
Đắp thêm máu thịt, tô hường, phết son!
Mang thêm tật bệnh, tử vong
Chứa đầy ngã mạn, lại gom dối lừa!

Aṭṭhīnaṃ nagaraṃ kataṃ
maṃsalohitalepanaṃ,
yattha jarā ca maccu ca
māno makkho ca ohito.

151.

Xe vua đẹp để đường bao
Trang hoàng lộng lẫy, hư hao đến kỳ
Thân này đến lúc lão suy
Pháp bậc Thánh Thiện, vô vi chẳng già!
Dành cho hiền trí gần xa...

Jīranti ve rājarathā sucittā
atho sarīrampi jaraṃ upeti,
satañca dhammo na jaraṃ upeti
santo have sabbhi pavedayanti.

152.

Kẻ kia kém học, ít nghe
Nở nang, cường tráng, to bè như trâu
Lớn lên, đông thịt lớn mau
Nhưng mà trí tuệ có đâu lớn cùng?!

Appassut'āyaṃ puriso
balivaddo va jīrati,
maṃsāni tassa vaḍḍhanti
paññā tassa na vaḍḍhati.

153.

Tìm trong vạn kiếp luân hồi
Vẫn không gặp kẻ xây ngôi nhà này⁽¹⁾
Lang thang sinh tử đoạ đày!
Khổ đau tiếp diễn, bèo mây nghìn trùng!

Anekajāṭisaṃsāraṃ
sandhāvissaṃ anibbisaṃ,
gahakāraṃ gavesanto
dukkhā jāti punappunaṃ.

⁽¹⁾ Ngôi nhà ngũ uẩn.

154.

Này hỡi anh thợ làm nhà!⁽¹⁾
Tuổi tên, mặt mũi yêu ma thấy rồi!
Đòn đông, kéo cột gãy đôi⁽²⁾
Rui mè, tre ván, kíp thời phá tan⁽³⁾
Ta vô tạo tác lên đàng
Ái tham tận diệt, Niết-bàn thông dong!

Gahakāraka diṭṭho'si
puna gehaṃ na kāhasi,
sabbā te phāsukā bhaggā
gahakūṭaṃ visaṅkhataṃ,
visaṅkhāragataṃ cittaṃ
taṇhānaṃ khayamajjhagā.

⁽¹⁾ Ái (Taṇhā)

⁽²⁾ Thân (Kāya)

⁽³⁾ Phiền não (Kilesa)

155.

Trẻ không sớm biết tu trì
Để dành tài sản kíp thì mai sau
Cò già ử rữ bên ao
Cá tôm chẳng có, hư hao chết mòn!

Acaritvā brahmacariyaṃ
aladdhā yobbane dhanam,
jiṇṇakoñcā va jhāyanti
khīṇamacche va pallale.

156.

Trẻ không sớm biết tu trì
Để dành tài sản kíp thì mai sau
Như cung vô dụng gãy đầu
Nhìn về dĩ vãng, muộn sầu thở than!

Acaritvā brahmacariyaṃ
aladdhā yobbane dhanam,
senti cāpātikhīṇāva
purāṇāni anutthunaṃ.

Chương XII

ATTAVAGGA (Phẩm Tự Ngã)

157.

Thương mình phải biết yêu mình
Phải chăm kẻ trộm rập rình ngày đêm
Ba canh⁽¹⁾, bậc trí chẳng quên
Luôn luôn tỉnh thức kẻ bên trông chừng!

Attānānce piyaṃ jaññā
rakkheyya naṃ surakkhitāṃ,
tiṇṇaṃ aññataraṃ yāmaṃ
paṭijaggeyya paṇḍito.

⁽¹⁾ Chú giải nói, ba canh là ba giai đoạn của đời người: Thiếu, trung và lão.

158.

Tự mình kiên định không sờn
Tự mình củng cố chánh chơn Con Đường⁽¹⁾
Mới đi giáo hóa muôn phương
Bậc trí như vậy, chẳng vương nhiễm gì!

Attānameva paṭhamam
patirūpe nivesaye,
athaññamanusāseyya
na kilisseyya paṇḍito.

⁽¹⁾ Magga: Đạo.

159.

Tự mình tu tập thế nào
Mới mong giáo hóa ra sao cho người
Khéo thay, chế ngự mình rồi
Mới mong điều phục cõi đời lao xao!

Attānañce tathā kayirā
yathānna manusāsati,
sudanto vata dammetha
attā hi kira duddamo.

160.

Tự ta bảo hộ cho ta
Có ai nương tựa gần xa mà cầu!
Tự mình chế ngự làm đầu
Khó khăn điều phục, gắng lâu cũng thành !

Attā hi attano nātho
ko hi nātho paro siyā,
attanā va sudantena
nātham labhati dullabham.

161.

Việc dữ vốn tự mình sanh
Tự khởi, tự tạo, tự hành ác tri
Nó nghiền nát kẻ ngu si
Kim cương rạch vết, nghĩa gì bảo châu!

Attanā hi kataṃ pāpaṃ
attaṃ attasambhavaṃ,
abhimatthati dummedhaṃ
vajiraṃ v'asmamayā maṇiṃ.

162.

Như thân dây māluvā
Bám ghì, đeo siết – sālā chết dần
Nếu ta quá nhiễm dục trần
Kẻ thù không giết, tự thân giết mình!

Như dây leo bám siết cây
Nhánh cành tàn tạ đợi ngày chết khô
Quá nhiều dục lạc nhiễm ô
Là ta đã tự đào mồ chôn ta!

Yassa accantadussīlyam
māluvā sālāmiv’otthatam,
karoti so tathattānam
yathā nam icchatī diso.

163.

Những việc xấu quấy, dễ làm!
Hại mình cũng vậy, lại càng quen tay!
Than ôi! Việc đẹp, việc hay
Tốt lành, lợi lạc, đời này, khó sao!

Sukarāṇi asādhūni
attano ahitāni ca,
yaṃ ve hitaṇca sādhuṇca
taṃ ve paramadukkaraṃ.

164.

Cũng vì cuồng dại, mê lầm
Người kia phỉ báng ân thâm Phật-đà
Cười chê thánh hạnh Tăng-già
Miệt thị Chánh Pháp thật là chua cay
Bởi do ác kiến sâu dày
Bông tre kết hạt, diệt ngay chính mình!

Yo sāsanaṃ arahataṃ
ariyānaṃ dhammajīvināṃ,
paṭikkosati dummedho
ditṭhiṃ nissāya pāpikaṃ,
phalāni kaṭṭhakasseva
attaḡhaññāya phallati.

165.

Làm điều ác dữ do ta
Tạo nên ô nhiễm cũng là mình thôi
Tự tôi trong sạch, bởi tôi!
Chẳng ai trong sạch cho người, có đâu!

Attanā hi kataṃ pāpaṃ
attanā saṃkilissati,
attanā akataṃ pāpaṃ
attanā va visujjhati,
suddhī asuddhi paccattaṃ
n'añño aññaṃ visodhaye.

166.

Không vì an lạc cho đời
Chẳng vì lợi ích cho người thế gian
Mà quên tối thượng Con Đàng
Mà quên tự lợi: Niết-bàn chánh tri!

Attadattham paratthena
bahunā pi na hāpaye,
attadatthamabhiññāya
sadatthapasuto siyā.

Chương XIII

LOKAVAGGA (Phẩm Thế Gian)

167.

Chạy theo phóng dật, chớ nên!
Đua đòi tham vọng thấp hèn, hay chi?
Tin đâu tà kiến ngu si
Quý gì nuôi lớn hữu vi tục trần?!

Hīnaṃ dhammaṃ na seveyya
pamādena na saṃvase,
micchādiṭṭhiṃ na seveyya
na siyā lokavaḍḍhano.

168.

Tự nỗ lực, chẳng buông lung!
Thực hành chánh pháp vô cùng trang nghiêm
Có tu, có chí thì nên
An vui, lợi lạc, phúc duyên nhiều đời!

Uttitthe nappamajjeyya
dhammaṃ sucariṭaṃ care,
dhammacārī sukhaṃ seti
asmim loke paramhi ca.

169.

Phải theo chánh pháp tu trì
Lìa xa ác đạo, ác tri sai lầm
Chớ theo trước hạnh, ngu nhân
Phúc lành, an lạc đời gần, đời xa!

Dhammaṃ care sucaritaṃ
na naṃ duccaritaṃ care,
dhammacārī sukhaṃ seti
asmiṃ loke paramhi ca.

170.

Hãy xem bọt nước lao xao!
Hãy nhìn ảo ảnh, chiêm bao chập chờn!
Thế gian hoa đốm, mộng trường
Thấy được như vậy, Tử Vương khó dò!

Yathā pubbulakam passe
yathā passe marīcikam,
evam lokam avekkhantam
maccurājā na passati.

171.

Thế gian đẹp để xiết bao
Long xa mỹ lệ, lụa đào, gấm hương!
Mê nhân chết sống bên đường
Trí nhân thanh thản, chẳng vương dính gì!

Etha passath'imam lokam,
cittam rājarath'ūpamam,
yattha bālā visīdanti
n'atthi saṅgo vijānatam.

172.

Trước kia phóng túng, mê mờ
Ngày sau tỉnh niệm, hướng bờ giác xa
Đưa tay vén đám mây qua
Vàng trắng ló dạng, nguy nga hạ huyền!

Yo ca pubbe pamajjitvā
pacchā so nappamajjati,
somaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā.

173.

Hồi đầu làm các hạnh lành
Xóa mờ ác nghiệp đã sanh thuở nào
Trí nhân chiếu sáng trần lao
Trời quang, mây tạnh, trăng sao đời này!

Yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ
kusalena pidhīyati,
somaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā.

174.

Thế gian loáng quáng mù manh
Hiếm thay ít kẻ mắt lành, sáng trong!
Lưới trù, chim khó thoát lồng
Bay lên nhàn cảnh, thật không mấy người!

Andhabhūto ayam loko
tanukettha vipassati,
sakuṇo jālamuttova
appo saggāya gacchati.

175.

Thiên nga cất cánh thênh thang
Thần thông bay lượn không gian nghìn trùng
Ma Vương, thắng phục, đã xong!
Bậc trí lìa thoát trần hồng ra đi!

175.

Haṃsādiccapathe yanti
ākāse yanti iddhiyā,
nīyanti dhīrā lokamhā
jetvā māraṃ savāhinim.

176.

Những ai nói dối thành quen
Làm các việc ác tự nhiên như ruồi
Cười chê, bác bỏ luân hồi
Ác trí như vậy, đồng sôi, chảo dầu!

Ekam dhammam atītassa
musāvādisa jantuno,
vitinṇaparalokassa
n'atthi pāpam akāriyam.

177.

Làm sao bunn xin sanh thiên?
Khen người rộng lượng, kẻ điên, mong gì!
Trí nhân bổ thí, xả ly
Hỷ hoan lạc báo, có chi phải ngờ!

Na ve kadariyā devalokaṃ vajanti
bālā have nappasaṃsanti dānaṃ,
dhīro ca dānaṃ anumodamāno
ten'eva so hoti sukhī parattha.

178.

Dầu cho bá chủ, vương quyền
Hoặc là thượng giới, thần tiên, thiên đàng
Địa cầu, chúa tể cao sang
Thua xa, xa tít, dự hàng Thánh Lưu!

Pathabyā ekarajjena
saggassa gamanena vā,
sabbalokādhīpaccena
sotāpattiphalaṃ varam.

Chương XIV

BUDDHAVAGGA
(Phẩm Đức Phật)

179.

Vô biên, hành xứ Như Lai!
Chiến bất khả bại⁽¹⁾, chẳng ai sánh đồng!
Vinh thay! Phật giới mênh mông!
Chẳng để vết tích, chân không dính gì!⁽²⁾
Vinh thay! Uy lực vô vi!⁽³⁾
Có ai thấy dấu bước đi của ngài?⁽⁴⁾

Yassa jitaṃ nāvajīyati
jitamassa no yāti koci loke,
taṃ buddhamanantagocaraṃ
apadaṃ kena padena nessatha.

⁽¹⁾ Cuộc chiến thắng tham, sân, si.

⁽²⁾ Mọi vết tích của hữu vi, phiền não.

⁽³⁾ 10 Phật lực, 9 hồng danh.

⁽⁴⁾ Giải thoát ngoài 3 cõi, không còn dấu vết tâm hành.

180.

Rối ren, hỗn tạp hết rồi
Ái dục, triền phược kéo lôi ngỗ nào?
Đi không dấu tích trần lao
Phật giới tối thượng biết sao mà bàn?
Bước ra khỏi cõi ba ngàn
Ma Vương lần vết xuất phạm được ư?!

Yassa jālinī visattikā
tanhā n'atthi kuhiñci netave,
taṃ buddhamanantagocaraṃ
apadaṃ kena padena nessatha.

181.

Trí nhân vui hạnh khước từ
Tinh cần thiền quán, tĩnh cư lòng mình
Chư thiên ái kính, hoan nghinh
Phật luôn chánh niệm, giác minh tròn đầy!

Ye jhānapasutā dhīrā
nekkhammūpasame ratā,
devāpi tesam pihayanti
sambuddhānaṃ satīmatam.

182.

Hiếm thay! Sanh được làm người
Hiếm thay! Sống được một đời lành trong
Hiếm thay! Nghe pháp chánh tông
Hiếm thay! Vị Phật trần hồng Đản Sinh

Kiccho manussapaṭilābho
kicchamaṃ maccāna jīvitamaṃ,
Kicchamaṃ saddhammassavanaṃ
kiccho buddhānamuppādo.

183.

Vui thay! Điều ác không làm
Vui thay! Việc thiện lại chăm làm hoài
Tự tâm thanh lọc trong ngoài
Ấy là giáo huấn ba đời Thế Tôn!

Sabbapāpassa akaraṇaṃ
kusalassa upasampadā,
Sacittapariyodapanam
etaṃ buddhāna sāsanaṃ.

184.

Nhẫn kham: Khổ hạnh nhất đời
Niết-bàn là cõi tuyệt vời, tối cao
Xuất gia không hại người nào
Sa-môn chẳng dính trượng đao giữa đời!

Khantī paramaṃ tapo titikkhā
nibbānaṃ paramaṃ vadanti buddhā,
Na hi pabbajito parūpaghātī
na samaṇo hoti paraṃ viheṭṭhayanto.

185.

Sống đời vô hại, vô vi
Giới điều thu thúc, hộ trì các căn
Tri túc, dị giả uổng ăn
Độc cư tịch tịnh, Phật hăng thuyết ngôn!

Anūpavādo anūpaghāto
pātimokkhe ca saṃvaro,
mattaññutā ca bhattasmim
pantañca sayanāsanam,
adhicitte ca āyogo
etaṃ buddhāna sāsanaṃ.

186.

Trận mưa bảy báu đầy tràn
Chẳng làm thỏa mãn ái tham lòng người
Dục khổ nhiều, lạc ít thôi
Chỉ bậc trí hiểu, bẻ mỗi câu đi!

Na kahāpaṇavassena
titti kāmesu vijjati,
appassādā dukkhā kāmā
iti viññāya paṇḍito.

187.

Cho nên đệ tử Thánh Hiền
Chẳng tìm khoái lạc thần tiên cảnh trời
Hỷ hoan ái dục diệt rồi
Niết-bàn vắng lặng, nghỉ ngơi vẹn toàn!

Api dibbesu kāmesu
ratim so nādhigacchatī,
taṇhakkhayarato hoti
sammāsambuddhasāvako.

188.

Loài người hoảng hốt, hoảng kinh
Đi tìm nhiều chỗ cho mình tựa nương
Vào nơi cây cối, ruộng vườn
Hoặc là đền tháp, núi rừng, miếu hoang!

Bahum ve saraṇaṃ yanti
pabbatāni vanāni ca,
ārāmarukkhacetyāni
manussā bhayatajjitā.

189.

Ấy đâu phải chỗ an toàn
Là nơi bảo vệ cho hàng trí nhân
Chẳng đâu thoát khỏi mê trần
Chẳng đâu ẩn trốn dấu chân khổ hình!

N'etaṃ kho saraṇaṃ khemaṃ
n'etaṃ saraṇamuttamaṃ,
n'etaṃ saraṇamāgama
sabbadukkhā pamuccati.

190.

Quy y Phật Bảo quang vinh
Quy y Pháp Bảo cao minh rạng ngời
Quy y Tăng Chúng ba đời
Quy y như vậy, chính nơi hướng về!

Yo ca buddhañca dhammañca
saṅghañca saraṇaṃ gato,
cattāri ariyasaccāni
sammappaññāya passati.

191.

Chánh tri đâu khổ, đâu mê
Chánh tri Tứ Đế, Bồ-đề tự tâm!
Lần theo Bát Chánh, Giác phần
Vượt qua khổ nạn, mê tân đời này.

Dukkham dukkhasamuppādam
dukkhassa ca atikkamaṃ,
ariyaṃ c'aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ
dukkhūpasamagāminam.

192.

Quy y ấy quả cao dày
Quy y tối thượng, đâu tày mà so!
Quy y tận khổ, vô lo,
Quy y, giải thoát, thấy đò ngàn sông!

Etam kho saraṇaṃ khemaṃ
etaṃ saraṇamuttamaṃ,
etaṃ saraṇamāgama
sabbadukkhā pamuccati.

193.

Khó thay! Thật hiếm có người
Vĩ nhân hiền thiện ra đời ở đây
Chỉ đâu phúc đủ, duyên đầy
Nơi ấy, bậc trí đợi ngày giáng sinh!

Dullabho purisājañño
na so sabbattha jāyati,
yattha so jāyati dhīro
taṃ kulam sukhamedhati.

194.

Lành thay! Chư Phật giáng sinh!
Lành thay! Chánh Pháp quang minh ba tòa!
Lành thay! Tăng Bảo lục hòa!
Lành thay! Tứ Chúng một nhà đồng tu!

Sukho buddhānamuppādo
sukhā saddhammadesanā,
sukhā saṅghassa sāmaggī
samaggānaṃ tapo sukho.

195.

Xứng thay! Bậc đáng cúng dường
Thế Tôn, môn đệ các hàng Thanh Văn!
Quý ngài an tĩnh lục căn
Vượt qua hý luận, tham sân, não phiền.

Pūjārahe pūjayato
buddhe yadi va sāvake,
papañcasamatikkante
tiṇṇasokapariddave.

196.

Xứng thay! Bậc đáng cúng dường
Người có tuệ giác, thơm hương Niết-bàn
Vô vi, vô úy, tĩnh an
Cúng dường như vậy, cao sang phước mầu.

Te tādise pūjayato
nibbute akutobhaye,
na sakkā puññaṃ saṅkhātum
imettamapi kenaci.

Chương XV

SUKHAVAGGA
(Phẩm An Lạc)

197.

Vui thay! Sống chẳng oán cừu
Giữa người thù hận, không thù hận ai
Vui thay! Thoát sợ, là tai
Vô cùng an lạc, tương lai, đời này!

Susukhaṃ vata jīvāma
verinesu averino,
verinesu manussesu
vihārāma averino.

198.

Vui thay! Sống chẳng ốm đau
Giữa người lắm bệnh, ta đâu bệnh gì!
Vui thay! Chẳng ốm đau chi
Giữa người ươn yếu, ta thì khỏe không!

Susukhaṃ vata jīvāma
āturesu anāturā,
āturesu manusseṣu
viharāma anāturā.

199.

Vui thay! Sống chẳng rộn ràng
Giữa người bận rộn: Lạc nhàn, vô vi!
Vui thay! Chẳng khát khao gì
Giữa người khao khát, ta thì lặng không!

Susukhaṃ vata jīvāma
ussukesu anussukā,
ussukesu manassesu
viharāma anussukā.

200.

Vui thay! Chường ngại lìa xa
Là vô sở hữu, chẳng ta, chẳng người!
Sống, ăn pháp lạc tuyệt vời
Tựa như tịnh xứ cõi trời Quang Âm!

Susukhaṃ vata jīvāma
yesaṃ no n'atthi kiñcanaṃ,
pītibhakkhā bhavissāma
devā ābhassarā yathā.

201.

Chiến thắng nuôi dưỡng hận thù
Còn kẻ thua, bại - khổ sầu chẳng nguôi
Phủ tay thắng, bại trên đời
Ngủ ngon, vô sự, ba thời lạc an.

Jayaṃ veraṃ pasavati
dukkhaṃ seti parājito,
upasanto sukhaṃ seti
hitvā jayaparājayaṃ.

202.

Lửa nào so nổi lửa tham?
Ác nào sánh tựa ác sân hiềm thù?
Khổ bằng ngũ uẩn, có như?
Lạc nào đôi được vô dư Niết-bàn?

Lửa bằng tham ái, có không?
Ác bằng ác hận, rùa lông dễ tìm!
Khổ bằng ngũ uẩn, khó tin!
Lạc bằng Tịch Diệt, xem chim mọc sừng!

N'atthi rāgasamo aggi
n'atthi dosasamo kali,
n'atthi khandhasamā dukkhā
n'atthi santiparaṃ sukhaṃ.

203.

Tối trọng là bệnh đói ăn
Trầm kha là bệnh các hành⁽¹⁾ rối ren!
Niết-bàn vô thượng, vô phiền
Hưởng niềm pháp lạc, Thánh Hiền đời nay!

Jighacchāparamā rogā
saṅkhāraparamā dukhā,
etaṃ ñatvā yathābhūtaṃ
nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.

⁽¹⁾ Saṅkhāra: Hành trong 12 duyên khởi, trong ngũ uẩn.

204.

Không bệnh: Lợi ích xiết bao!
Vừa lòng, biết đủ: Phú hào bảo châu!
Tín thành: Quyến thuộc hàng đầu
Niết-bàn: An lạc, nhiệm mầu tối tôn!

Ārogyaparamā lābhā
santutṭhiparamaṃ dhanam,
vissāsaparamā ñāti
nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.

205.

Ăn cư, hương vị nếm rồi
Và vị tịch tịnh, nhiều đời lạc an
Còn vị Giáo Pháp hỷ hoan
Chẳng còn lo sợ, xấu gian tận là.

Pavivekarasaṃ pitvā
rasaṃ upasamassa ca,
niddaro hoti nippāpo
dhammapītiraṃ pivāṃ.

206.

Quý thay! Thấy được Thánh Nhân
Vì ta hưởng được lạc ân của người
Vui thay! Sống ở trên đời
Mà ta chẳng gặp những nòi ngu si!

Sādhū dāssanāmarīyānaṃ
sannivāso sadā sukho,
adassanena bālānaṃ
niccameva sukhī siyā.

207.

Người ngu, ai đã sống chung
Phải mang sầu muộn biết chừng nào thôi!
Người ngu, bằng hữu lỡ rồi
Bạn thù như thế, kết đôi, lẽ nào?
Vui thay! Bậc trí thanh cao
Sống gần vị ấy, trăng sao đời mình!

Bālaṅgatacārī hi
dīghamaddhāna socati,
dukkho bālehi saṃvāso
amitteneva sabbadā,
dhīro ca sukhasaṃvāso
ñātīnaṃ va samāgamo.

208.

Trí nhân, thượng sĩ, thánh nhân
Thông minh, giác tuệ, giới phần trang nghiêm
Làm bạn với bậc Thiện Hiền
Đường trắng sáng rõ qua miền đầy sao!

Tasmā hi dhīrañca paññañca bahussutañca
dhorayhasīlam vatavantamariyam,
tam tādīsam sappurīsam sumedham
bhajetha nakkhattapatham va candimā.

Chương XVI

PIYAVAGGA (Phẩm Thương, Ái)⁽¹⁾

⁽¹⁾ Cần phân biệt một số từ có từ gốc “Ái”, đó là piya, pema, rati, rāgī, rāga, kāma, taṇhā... Piya, pema thường dùng trong nghĩa thương yêu, trù mến, thân yêu, thương mến, yêu quý, yêu mến... là những tình cảm tốt đẹp trong đời thường như cha mẹ, vợ con, bằng hữu, xóm làng, quê hương... Rati, rāgī, rāga được dùng khi tình cảm đã sâu nặng, như quyến luyến, luyến thương, ái luyến đưa đến dục tình, tình dục... Kāma thì thuộc về tất cả dục ngũ trần, thuộc dục giới. Taṇhā là ái, ái dục nằm trong 12 duyên khởi; khi nó thích thì yêu, thương, tham - khi không thích thì sinh ra ghét, chán, sân. Tuy nhiên, dù thương, dù ái kiêu gì thì cũng đem đến buộc ràng, đau khổ... như tham, thương nhiều thì khổ nhiều; tham, thương ít thì khổ ít vậy (Đây là sự thấy biết riêng, có tính chủ quan của soạn giả, có thể chưa được chính xác hoặc có một vài sai sót nào đó, xin các bậc thức giả, trí giả hiểu cho).

209.

Đáng làm thì lại bỏ quên
Chăm chuyên những việc chẳng nên chút nào
Thả cho dục vọng tuôn trào
Quên mục đích chính, lộn vào dòng mê!
Đã không cố gắng quay về
Lại còn ganh tị, cười chê người hiền!

Chánh chơn thì lại bỏ bên
Chăm chuyên những việc chẳng nên chút nào!
Xa mục đích, dục tuôn trào
Chạy theo những việc tào lao giữa đời
Lại còn dè bủ, ỉ ôi
Ty ganh những bậc chẳng rời hướng tu!

Ayoge yuñjamattānaṃ
yogasmiñ ca ayojayamaṃ,
atthamaṃ hitvā piyaggāhī
pihetattānuyoginaṃ.

210.

“*Thương yêu*” thì chớ tìm gần
Kẻ mình chẳng thích, phải cần tránh mau!
Người thương không gặp thì sâu
Còn kẻ mình ghét, mầy chau ích gì!

Mā piyehi samāgañchi⁽¹⁾
appiyehi kudācanam,
piyānam adassanam dukkham
appiyānañca dassanam.

⁽¹⁾ Piya: Thân yêu, yêu quý, thương mến...(có từ gốc Ái dục – taṇhā); nó là tình thường trong đời sống, chưa quá đà, chưa có tội lỗi, nhưng cũng phát sanh khổ (Người biên soạn).

211.

Vậy nên chớ có thương ai
Thương người mà phải xa người, khổ thay!
Ghét, yêu – ái khởi, duyên bày
Lìa được yêu, ghét - cởi dây buộc ràng!

Tasmā piyaṃ na kayirātha
piyāpāyo hi pāpako,
ganthā tesam na vijjanti
yesam n'atthi piyāppiyaṃ.

212.

“*Thân yêu*” sinh bệnh phiền ưu
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề
Không thân yêu, chẳng thích mê
U sầu, sợ hãi - ê chề trốn xa!

Piyato jāyatī soko
piyato jāyatī bhayaṃ,
piyato vippamuttassa
n’atthi soko kuto bhayaṃ.

213.

“*Trìu mến*” sinh bệnh phiền ưu
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề
Không *trìu mến*, chẳng thích mê
U sầu, sợ hãi - cận kề được đâu!

Pemato jāyatī soko⁽¹⁾
pemato jāyatī bhayaṃ,
pemato vip̐pamuttassa
n’atthi soko kuto bhayaṃ.

⁽¹⁾ Pema: Thương yêu, *trìu mến*...; cũng có từ gốc *taṇhā* – ái dục; là tình cảm tốt trên cuộc đời như thương vợ, thương con; chưa có tội lỗi nhưng cũng đưa đến phiền não (Người biên soạn).

214.

“*Luyện ái*” sinh bệnh phiền ưu
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề
Không luyện ái, chẳng đắm mê
U sầu, sợ hãi - chúng chê dở mỗi!

Ratīyā jāyatī soko⁽¹⁾
ratīyā jāyatī bhayaṃ,
ratīyā vip̐pamuttassa
n’atthi soko kuto bhayaṃ.

⁽¹⁾ Rati: Luyện ái, phát sanh dục tình – có từ gốc Ái dục - taṇhā, từ đây mới phát sanh vấn đề cần phải được nhìn ngắm. Cao hơn một cấp độ nữa là Rāga: Tình dục, gốc của luân hồi (Người biên soạn).

215.

“*Tham dục*” sinh bệnh phiền ưu
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề
Không tham dục, chẳng đắm mê
U sầu, sợ hãi - chán chê chẳng gần!

Kāmato jāyatī soko⁽¹⁾
kāmato jāyatī bhayaṃ,
kāmato vip̐pamuttassa
n’atthi soko kuto bhayaṃ.

⁽¹⁾ Kāma: Tham muốn thoả mãn ngũ dục, nói chung là cõi dục giới, có từ gốc Ái dục - taṇhā.

216.

“*Dục ái*” sinh bệnh phiền ưu
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề
Không dục ái, chẳng đắm mê
U sầu, sợ hãi - đã thê viễn ly!

Taṇhāya jāyatī soko⁽¹⁾
taṇhāya jāyatī bhayaṃ,
taṇhāya vippamuttassa,
n’atthi soko kuto bhayaṃ.

⁽¹⁾ Taṇhā: Ái Dục, nằm trong 12 duyên khởi, gốc của sinh tử luân hồi. Từ Taṇhā này, cái gì được thì tham, thương; cái gì không được thì sân, ghét.

217.

Giới đức, trí giác trọn lành
Kiên cố giáo pháp, đạo hành viên dung
Làm xong công việc cuối cùng
Trời, người ái kính, đón mừng hân hoan!

Sīladassanasampannam
dhammatṭham saccavedinam,
attano kamma kubbānam
taṃ jano kurute piyam.

218.

Nguyện thành quả vị “*ly ngôn*”⁽¹⁾
Chẳng còn xúc động, “*thánh môn đầu dòng*”⁽²⁾
Tế vi các ái tiêu vong
Những bậc như vậy xứng đồng “*thượng lưu*”!⁽³⁾

Chandajāto anakkhāte
manasā ca phuto siyā,
kāmesu ca appaṭibaddhacitto
uddhamso'ti vuccati.

⁽¹⁾ Chỉ Niết-bàn.

⁽²⁾ Chỉ 3 quả vị đầu là Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm.

⁽³⁾ Chỉ A-la-hán.

219.

Lâu ngày làm khách ly hương
An toàn trở lại hỏi đường về thăm
Bà con quyến thuộc xa gần
Bạn bè hoan hỷ, thôn lân đón chào.

Cirappavāsiṃ purisaṃ
dūrato sotthimāgataṃ,
ñātimittā suhajjā ca
abhinandanti āgataṃ.

220.

Ví người hành thiện khác nào
Đời này, đời nọ xiết bao phước dành!
Đón đưa tốt đẹp, an lành
Bà con thân thuộc, chân thành mừng vui!

Tatheva katapuññampi
asmā lokā param gataṃ,
puññāni paṭigaṇhanti
piyaṃ ñātim'va āgataṃ.

Chương XVII

KODHAVAGGA
(Phẩm Phần Nộ)

221.

Bước qua phần nộ, ngã kiêu
Cắt lìa ràng buộc kết neo phận đời
Danh tâm, sắc tướng xa rời
Khổ nào theo dính gót người vô sân?

Kodham jahe vipphaheyya mānaṃ
saṃyojanaṃ sabbamatikkameyya,
taṃ nāmarūpasmiṃsasajjamānaṃ
akiñcanaṃ nānupatanti dukkhā.

222.

Tâm sân bộc phát rất nhanh
Chiếc xe trượt dốc, hãm phanh, khó chừ!
Có người chế ngự được ư?
Như Lai sẽ gọi trượng phu đời này!

Ai người chặn được tâm sân
Như dừng ngay lại xe lăn trượt bờ
Đánh xe thiện xảo chẳng ngờ
Còn bao kẻ khác, cầm hồ dây cương!

Yo ve uppatitaṃ kodhaṃ
rathaṃ bhantaṃva vāraye,
tamahaṃ sārathim brūmi
rasmiggāho itaro jano.

223.

Không sân, chế ngự hận sân
Với người xấu ác, ta cần tốt vui
Bố thí, diệt xan tham rồi
Lấy đức chân thật, thắng lời dối gian!

Akkodhena jine kodhaṃ
asādhuma sādhanā jine,
jine kadariyaṃ dānena
saccena alikavādinam.

224.

Chân thật là đức làm đầu
Chẳng nên phần hận là câu nằm lòng
Dầu nghèo vẫn chẳng rít rong
Ba điều tốt ấy – thông dong cảnh trời!

Saccam bhaṇe na kujjheyya
dajjā' appampi yācito;
Etehi tīhi thānehi,
gacche devāna santike.

225.

Không tổn hại: Bạc hiền hơn!
Nói, làm, suy nghĩ chánh chơn chế mình
Thấm sâu trạng thái quang minh
Chẳng sâu, chẳng muộn, vô sinh Niết-bàn!

Ahiṃsakā ye munayo
niccam kāyena saṃvutā,
te yanti accutam tñānam
yattha gantvā na socare.

226.

Người luôn tỉnh giấc ngày đêm
Kỷ cương, tự chế tinh chuyên pháp hành
Tâm chơn hướng cõi Vô Sanh
Bao nhiêu lậu hoặc tan tành còn đâu!

Sadā jāgaramānānaṃ
ahorattānusikkhinaṃ,
nibbānaṃ adhimuttānaṃ
atthaṃ gacchanti āsavā.

227.

Nên biết này A-tu-la!
Đời này cũng vậy, đời qua khác gì
Ngồi im là bị chúng nghi!
Nói nhiều liền bị chúng khi lăm lời!
Nói vừa cũng bị chê cười
Nói ít vẫn bị miệng người thế gian!

Porāṇametam atula
netam ajjatanāmiva,
nindanti tuṇhimāsīnam
nindanti bahubhāṇinam,
mitabhāṇimpi nindanti
n'atthi loke anindito.

228.

Tuy nhiên, định luật bất toàn
Không đâu có kẻ được hoàn toàn khen
Hoàn toàn bị chúng chê gièm
Hoàn toàn chẳng có khen luôn, chê hoài!

Na cāhu na ca bhavissati
na cetaṛahi vijjati,
ekantaṃ nindito poso
ekantaṃ vā paṣaṃsito.

229.

Phải luôn tự kiểm hằg ngày
Bậc trí khen ngợi người hay xét mình
Giới nghi chẳng chỗ chê khinh
Thanh cao phẩm hạnh, kiến minh tròn đầy.

Yañce viññū pasamsanti
anuvicca suve suve,
acchiddavuttiṃ medhāviṃ
paññāsīlasamāhitaṃ.

230.

Vị ấy như tấm vàng y
Có ai lại dám khinh khi các ngài
Chư Thiên, Phạm Đế, loài người
Cũng đều hoan hỷ hết lời tán dương!

Nikkham jambonadasseva,
ko tam ninditumarahati;
Devāpi nam pasamsanti,
brahmunāpi pasamsito.

231.

Giữ thân, phải biết canh phòng,
Gìn thân, bảo vệ hết lòng nay mai!
Xả ly hành ác mới tài
Trang nghiêm thân hạnh, hỡi ai, mặc dầu!

Kāyappakopaṃ rakkheyya
kāyena saṃvuto siyā,
kāyaduccaritaṃ hitvā
kāyena sucaritaṃ care.

232.

Gìn ngôn, giữ khẩu phải phòng
Khẩu ngôn bảo vệ hết lòng mới hay!
Xả ly ác khẩu, làm ngay
Trang nghiêm khẩu hạnh mới tày trượng phu!

Vacīpakopam rakkheyya
vācāya samvuto siyā,
vacīduccaritam hitvā
vācāya sucaritam care.

233.

Gìn tâm, giữ ý phải phòng
Ý tâm bảo vệ hết lòng mới hay!

Xả ly ác ý, làm ngay!

Trang nghiêm ý hạnh mới tày trượng phu!

Manopakopaṃ rakkheyya
manasā saṃvuto siyā,
manoduccaritaṃ hitvā
manasā sucaritaṃ care.

234.

Người khôn, biết điều phục thân
Ngăn phòng lời nói do sân ác hành
Thu thúc tâm ý trong lành
Khéo thay! Toàn hảo ba sanh nghiệp này!

Kāyena saṃvutā dhīrā
atho vācāya saṃvutā,
manasā saṃvutā dhīrā
te ve supariṣaṃvutā.

Chương XVIII

MALAVAGGA (Phẩm Uế Trước)

235.

Thân người, chiếc lá úa tàn
Hái đao Diêm Sứ hiện đang đón chờ
Than ôi! Chết đến bất ngờ
Đường xa chẳng có dự hờ tư lương!?

Paṇḍupalāso va dānisi
yamapurisā pi ca te upatṭhitā,
uyyogamukhe ca tiṭṭhasi
pātheyyampi ca te na vijjati.

236.

Tự xây hòn đảo mà nương
Tinh cần gấp rút dọn đường tuệ tri!
Gỡ bao nhơ bợn ngu si
Mở cửa thánh địa ra đi nhẹ nhàng!

So karohi dīpamattano
khippaṃ vāyama paṇḍito bhava,
niddhantamalo anaṅgaṇo
dibbaṃ ariyabhūmiṃ upehisi.

237.

Đời người, sự sống sắp tàn
Cứ thêm mỗi bước mỗi gần tử vong
Bên đường, chỗ nghỉ cũng không
Xa xăm chẳng có dự phòng tư lương!

Upanītavayo ca dānisi
sampayātosī yamassa santike,
vāso te natthi antarā
pātheyyampi ca te na vijjati.

238.

Tự xây hòn đảo mà nương
Tinh cần gấp rút, dọn đường tuệ tri!
Gỡ bao dục vọng mê si
Tử sinh quyết chẳng lộn đi, trở vào!

So karohi dīpamattano
khippaṃ vāyama paṇḍito bhava,
niddhantamalo anaṅgaṇo
na punaṃ jātijaraṃ upehisi.

239.

Từ từ, chút chút mà hay
Từng sát-na một gỡ ngay ác mầm!
Thợ vàng lọc bụi trong ngần
Cũng dường thế ấy, chặt dần uế nhơ!

Anupubbena medhāvī
thoka thokaṃ khaṇe khaṇe,
kammāro rajatasseva
niddhame malamattano.

240.

Rỉ sét vốn từ sắt sanh
Ăn mòn tiêu hoại rất nhanh sắt này
Sống đời lợi dưỡng, biết hay!
Tự nghiệp, tự dẫn trắng tay, khốn cùng!

Ayasā' va malam samuṭṭhitam
tatuṭṭhāya tameva khādati,
evam atidhonacārinam
sāni kammāni nayanti duggatiṃ.

241.

Không tụng niệm: Bợn nhớ kinh!
Không siêng năng: Bợn nhớ sinh cửa nhà
Biếng nhác: Sắc đẹp nhớ nhòa
Canh phòng sơ hở, bợn trà trộn ngay!

Asajjhāyamalā mantā
anuttānamalā gharā,
malaṃ vaṇṇassa kosajjaṃ
pamādo rakkhato malaṃ.

242.

Tà hạnh: Nhớ uest đàn bà
Bỏn xẻn: Nhớ uest đàn-na các hàng
Ác pháp: Nhớ uest thế gian
Đời này, đời kế ngập tràn khổ đau!

Malitthiyā duccaritaṃ
maccheraṃ dadato malaṃ,
malā ve pāpakā dhammā
asmim loke paramhi ca.

243.

Trong hàng cầu uest, dẫn đầu:
Là vô minh bốn, bợn sâu, dính dầy!
Tỳ-kheo khởi tuệ lìa ngay
Thành bậc vô nhiễm, đời này sạch không!

Tato malā malataram
avijjā paramam malam,
etam malam pahatvāna
nimmalā hotha bhikkhavo.

244.

Dễ thay! Lỗ mãng, trên trơ!
Chẳng lòng hổ thẹn, trộm hờ cần sau!
Quạ đen, người – có khác đâu!
Những kẻ tự phụ, cứng đầu, kiêu căng
Nhiễm ô, xác xược, huênh hoang
Sống như vậy đó, dễ dàng lắm ôi!

Sujīvaṃ ahirikena
kākasūrena dhamṣinā,
pakkhandinā pagabbhena
saṃkiliṭṭhena jīvitam.

245.

Khó thay! Biết hổ thẹn rồi
Lại còn tinh khiết sống đời trăng gương
Có tâm dứt bỏ, khiêm nhường
Sáng trong, vắng lặng, tuệ hương ngát ngào!

Khó thay! Biết hổ thẹn rồi
Lại cầu thanh tịnh mà noi hướng về
Vô tư, khiêm hạ, lìa mê
Trăng trong, sao sáng - đề huề hai vai!

Hirimatā ca dujjīvaṃ
niccaṃ sucigavesinā,
alīnenāppagabbhena
suddhājīvena passatā.

246-247.

Kẻ nào vọng ngữ, sát sanh
Trộm của thiên hạ, đành hanh vợ người
Rượu men, rượu nấu dễ duôi
Tự chôn gốc rễ, nhiều đời vùi sâu!⁽¹⁾

Yo pāṇamatipāṭeti
musāvādañca bhāsati,
loke adinnaṃ ādiyati
paradārañca gacchati.

Surāmerayapānañ ca
yo naro anuyuñjati,
idhevameso lokasmim
mūlaṃ khaṇati attano.

⁽¹⁾ Ý nói là tự chôn gốc rễ của mình mãi mãi trên thế gian này, không bao giờ là thoát được.

248.

Hỡi này, những kẻ thiện hiền!
Chế ngự điều ác, chẳng nên khinh thường
Ái tham, sân hận⁽¹⁾ lỗ vương
Cuốn vào cảnh khổ miên trường đón đau!

Evam bho purisa jānāhi
pāpadhammā asaññatā,
mā taṃ lobho adhammo ca
ciraṃ dukkhāya randhayuṃ.

⁽¹⁾ Adhammo: Phi pháp, nghịch nghĩa với pháp; nghĩa là không đi theo giáo pháp – nhưng chú giải cho nghĩa là sân hận vì tham và sân là căn nguyên của điều ác.

249.

Người ta bổ thí do tin
Do tâm hoan hỷ hằng vin pháp lành
Có người đồ kỵ, tỵ ganh
Thức ăn, vật uống dâng dành sa-môn
Người như vậy, phước tiêu mòn
Định tâm không được, sớm hôm nào phiền.

Dadāti ve yathāsaddham
yathāpasādanam jano,
tattha yo ca maṅku bhavati
paresam pānabhojane,
na so divā vā rattiṃ vā
samādhim adhigacchati.

250.

Hãy mau cắt đứt gốc nhân
Phải mau nhổ tiệt căn sân, tỵ hiềm!
Người như vậy: Bạc trí hiền
Đạt được tâm định, an thiên thắng năm!

Yassa cetam samucchinnam
mūlaghaccam samūhatam,
sa ve divā vā rattiṃ vā
samādhim adhigacchati.

251.

Lửa tham hơn lửa đất trời!
Kèm sân vô địch kẹp người, siết ta
Lưới nào bằng lưới si ma?
Sông nào sánh được ái hà dòng sâu?!

Natthi rāgasamo aggi
natthi dosasamo gaho,
natthi mohasamaṃ jālaṃ
natthi taṇhāsamā nadī.

252.

Lỗi người thì dễ thấy ngay!
Lỗi mình khó thấy, khó hay đường nào
Lỗi người tử mĩ bởi đào
Tìm trầu trong gạo, đếm sao trời mờ
Lỗi ta, ta giấu, ta ngờ
Lại còn che đậy, giả vờ nguy trang!
Bầy chim, ta trốn trong hang!
Chơi bài thì lại dối gian, giấu bài!

Sudassam vajjamannesam
attano pana duddasam,
paresam hi so vajjāni
opunāti yathā bhusam,
attano pana chādeti
kalimva kitavā saṭho.

253.

Những ai chăm thấy lỗi người
Dễ sanh đâm thọc, nói lời gièm pha
Kẻ như vậy, còn rất xa
Xa trừ lậu hoặc, càng xa Niết-bàn!

Paravajjānupassissa
niccam ujjhānasaññino,
āsavā tassa vaḍḍhanti
ārā so āsavakkhayā.

254.

Hư không chẳng có vết chân
Bên ngoài chẳng có xuất trần sa-môn!
Chúng sanh hý luận, đa ngôn
Như Lai hý luận sạch trơn, sạch lầu!

Ākāseva padam n'atthi
samaṇo n'atthi bāhire,
papañcābhiratā pajā
nippapañcā tathāgatā.

255.

Hư không chẳng có vết chân
Bên ngoài chẳng có xuất trần sa-môn
Các hành⁽¹⁾ chẳng phải trường tồn
Phật không dao động, đâu còn hữu vi?

Ākāseva padam n'atthi
samaṇo natthi bāhire,
saṅkhārā sassatā n'atthi
n'atthi buddhānaṃ iñjitam.

⁽¹⁾ Saṅkhāra: Tôi dịch là hành chứ không dịch là hữu vi – vì tâm hành là tâm lăng xăng tạo tác, nó ở trong 12 duyên khởi; còn hữu vi là thường chi tất cả các pháp được kết hợp, cấu tạo của thế giới gồm chung tinh thần, vật chất, của sum la vạn tượng.

Chương XIX

DHAMMATṬHAVAGGA (Phẩm Công Bình và Chánh Hạnh)⁽¹⁾

⁽¹⁾ Dhammatṭha: Sở dĩ tôi phải dịch là công bình và chánh hạnh – vì trong phẩm này có nhiều câu nói về công bằng và chính trực ở đời, đồng thời có nhiều câu lại nói về Pháp, Luật, đôi chỗ là Phạm hạnh.

256.

Làm quan phải biết công minh
Chẳng nên hấp tấp, lý tình chẳng phân
Cho hay là bậc trí nhân
Phải, trái thận trọng - thước, cân rõ ràng!

Na tena hoti dhammattho
yenattham sāhasā naye,
yo ca attham anatthañca
ubho niccheyya paṇḍito.

257.

Chớ nên thủ thuật dối gian
Phải theo pháp, luật đàng hoàng phân minh
Chẳng nên chuyên chế ép hình
Sống đúng như vậy, xứng vinh trí hiền!

Asāhasena dhammena
samena nayatī pare,
dhammassa gutto medhāvī
dhammaṭṭho'ti pavuccati.

258.

Nghe nhiều, học rộng chương văn
Xứng danh bậc trí giữa Tăng đoàn này?
Vô sân, vô úy mới hay!
Mới là cao cả, xứng tay trí hiền!

Na tena paṇḍito hoti
yāvatā bahu bhāsatī,
khemī averī abhayo
paṇḍito'ti pavuccati.

259.

Thuộc lòng giáo pháp, nói nhiều
Mà không trì pháp, gõ kêu rỗng thùng!
Ít nghe, sở học có chừng
Mà chuyên trì pháp, danh lừng trí minh!

Na tāvatā dhammadharo
yāvatā bahu bhāsati,
yo ca appampi sutvāna
dhammaṃ kāyena passati,
sa ve dhammadharo hoti
yo dhammaṃ nappamajjati.

260.

Phải đâu trưởng lão sa-môn
Phải đâu đầu bạc, thượng tôn Tăng đoàn?
Tuổi cao, trí kém, ươn gàn:
“*Sư già rỗng tuếch*” xứng mang danh này!

Na tena thero hoti,
yen’assa palitaṃ siro,
paripakko vayo tassa
“moghajina”⁽¹⁾ ti vuccati.

⁽¹⁾ Mogha: Rỗng không; jina: già lão, già yếu... Nên có thể dịch là “lão ngu” hoặc “lão già vô vị”; nhưng tôi dịch là “sư già rỗng tuếch” là đúng với ý của sự khiển trách trong câu này.

261.

Vị nào chân lý lên đường
Tự chế ,vô hại, chẳng vương nhiễm gì
Sống đời chánh hạnh, tuệ tri
Xứng danh trưởng lão, xứng vì sa-môn!

Yamhi saccañ ca dhammo ca
ahiṃsā saññamo damo,
sa ve vantamalo dhīro
thero iti pavuccati.

262.

Phải đâu hùng biện đa tài
Hình dong đẹp để thành người thiện lương?
Sống đời tham ái, dối lường
Thì còn xa lắm con đường trí nhân!

Na vākkaraṇamattena
vaṇṇapokkharatāya vā,
sādhurūpo naro hoti
issukī maccharī saṭho.

263.

Cắt đứt trọn vẹn thúc thẳm
Ganh, tham, bừng gốc, ngã căn tận trừ
Diệt sân, thanh tịnh tâm tư
Người như vậy đây, xứng từ trí nhân!

Yassa cetam samucchinnam
mūlaghaccam samūhatam,
sa vantadoso medhāvī
sādhurūpo'ti vuccati.

264.

Cái đầu trọc lóc biết chẳng
Mà không giới hạnh, nói năng vọng quàng
Lòng đầy tham vọng, dối gian
Những kẻ như vậy, xứng hàng sa-môn?

Na muṇḍakena samaṇo
abbato alikaṃ bhaṇaṃ,
icchālobhasamāpanno
samaṇo kiṃ bhavissati.

265.

Những ai thắng phục dục trần
Điều ác lớn, nhỏ - dần dần lặng yên
Chẳng còn nhớ bợn, ưu phiền
Mới xứng tên gọi thiện hiền sa-môn!

Yo ca sameti pāpāni
aṇuṃ thūlāni sabbaso,
samitattā hi pāpānaṃ
samaṇo'ti pavuccati.

266.

Chẳng vì bình bát xin ăn
Mà do an tĩnh lục căn, ngũ trần
Sống đời tri túc, tri ân
Mới là khất sĩ, dự phần sa-môn!

Na tena bhikkhu so hoti
yāvatā bhikkhate pare,
vissam dhammam samādāya
bhikkhu hoti na tāvatā.

267.

Với ai thiện, ác vượt qua
Sống đời phạm hạnh, không nhà thiêng liêng
Suốt thông thế giới đảo điên
Những người như vậy, thiện hiền sa-môn!

Yodha puññañca pāpañca
bāhetvā brahmacariyavā,
saṅkhāya loke carati
sa ve bhikkhū'ti vuccati.

268.

Ngu si, im lặng tịnh bình
Phải đâu ản sĩ, võ mình tự khoe?
Cầm cân thiện, ác không mê
Là bậc trí giả, danh đề xứng tên!

Phải đâu im lặng tịnh bình
Người ngu si nọ xưng mình ản cư?
Tốt làm, xấu lánh, ai chừ
Là bậc thiện trí, danh như thánh hiền!

Na monena muni hoti
mūḷharūpo aviddasu,
yo ca tulaṃ va paggayha
varam ādāya paṇḍito.

269.

Chọn lành, xa ác lâu rồi
Mới là bậc trí, là người ẩn cư
Thế gian thông suốt nhiên như
Mới là hiền thánh, chân sư đời này!

Pāpāni parivajjeti
sa munī tena so muni,
yo munāti ubho loke
muni tena pavuccati.

270.

Tự xưng cao quý thượng lưu⁽¹⁾
Mà còn giết hại, oan cừu sinh linh!?
Từ tâm, vô hại hữu tình
Mới thật cao quý, cao minh cõi người!

Tự xưng vô thượng ở đời
Máu đào họa hại, xương phơi hữu tình!?
Tâm từ rải khắp chúng sinh
Sống đời vô hại, quang minh cao hiền!

Na tena ariyo hoti
yena pāṇāni hiṃsati,
ahiṃsā sabbapāṇānaṃ
ariyo'ti pavuccati.

⁽¹⁾ Āriya: Cao quý, cao thượng, quý phái... mà cũng có nghĩa là bậc thánh nhân.

271-272.

Chỉ nhờ học rộng, biết nhiều
Đầu-đà khổ hạnh hay lều ẩn cư
Hoặc do giới luật nghiêm tu
Hay là thiên định công phu sớm chiều

Mà sinh tự mãn, tự kiêu
Tự cho hưởng phúc khước từ, viễn ly!?
Tỳ-khưu chẳng dám nói gì
Khi chưa đoạn tận tế vi não phiền!

Na sīlabbatamattena
bāhusaccena vā pana,
atha vā samādhilābhena
vivicca sayanena vā.

Phusāmi nekkhammasukhaṃ
aputhujjanasevitaṃ,
bhikkhu vissāsamāpādi
appatto āsavakkhayaṃ.

Chương XX

MAGGAVAGGA (Phẩm Con Đường)

273.

Tối cao: Bát chánh Con Đường!
Tối cao: Tứ đế, tỏ tường khổ ai!
Tối cao: Là ái trong ngoài!
Tối cao: Pháp nhãn giữa loài hai chân!

Maggān'aṭṭhaṅgiko seṭṭho
saccānaṃ caturo padā,
virāgo seṭṭho dhammānaṃ
dvipadānañ ca cakkhumā.

274.

Đó là duy nhất Con Đường
Chẳng lối nào khác: “*Thanh lương kiến phần*”!⁽¹⁾
Ma vương nhìn ngấm, than thầm
Lo âu, sợ hãi thể nhân đi vào!

Eso va maggo natthañño
dassanassa visuddhiyā,
Etaṃ hi tumhe paṭipajjatha
mārassetaṃ pamohanaṃ.

⁽¹⁾ Dassanassa visuddhiyā: Với cái thấy thanh tịnh (Tri kiến thanh tịnh).

275.

Lối này nếu quyết đi theo
Ái hà khô cạn, rong bèo tang thương!
Như Lai chỉ dạy Con Đường
Chặt lìa gai chướng, thanh gươm tuệ phần!

Etam hi tumhe paṭipannā
dukkhassantaṃ karissatha,
akkhāto vo mayā maggo
aññāya sallakanthanaṃ.

276.

Ra đi nỗ lực tâm tư
Như Lai là bậc Đạo Sư chỉ bày
Ai “*tâm đạo lộ*”⁽¹⁾ đủ đầy
Ma vương đâu dễ buộc dây kéo hoài!

Tumhehi kiccaṃ ātappaṃ
akkhātāro tathāgatā,
paṭipannā pamokkhanti
jhāyino mārabandhanā.

⁽¹⁾ Người thực hành bát chánh đạo.

277.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các hành vốn dĩ vô thường xưa nay
Thoát ly khổ não, đọa đày
Là Thanh Tịnh Đạo, ai rày chớ quên!

Sabbe saṅkhārā aniccā'ti
yadā paññāya passati,
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā.

278.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các hành vốn dĩ đau thương, khổ nản
Thoát ly phiền não, chán nhàm
Là Thanh Tịnh Đạo, Niết-bàn tìm đâu?!

Sabbe saṅkhārā dukkhā'ti
yadā paññāya passati,
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā.

279.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các pháp vô ngã, chẳng thường là ta
Thoát ly phiền não, ác tà
Là Thanh Tịnh Đạo, chẳng xa lồi vè!

Sabbe dhammā anattā'ti
yadā paññāya passati,
atha nibbindati dukkhe
esa maggo visuddhiyā.

280.

Tuổi trẻ sức lực dồi dào
Lại sống buông thả, lao chao biểng lười!
Tinh thần suy nhược, rã rời
Làm sao có Tuệ mà soi Con Đường?

Uṭṭhānakālamhi anuṭṭhahāno
yuvā balī ālasiyaṃ upeto,
Saṃsannasaṅkappamano kusīto
paññāya maggaṃ alaso na vindati.

281.

Giữ gìn lời nói chánh chơn
Hộ phòng tâm ý trắng trợn sạch lâu
Thân quen hành ác, dứt mau!
Ba nghiệp thanh tịnh, đạo màu chứng tri!

Vācānurakkhī manasā susaṃvuto
kāyena ca nākusalaṃ kayirā,
ete tayo kamma pathe visodhaye
ārādhaye maggaṃ isippaveditaṃ.

282.

Tu thiền thì Tuệ phát sanh
Không thiền thì Tuệ mong manh phụt tàn!
Hữu và phi hữu hai đàng⁽¹⁾
Suốt thông, nỗ lực dễ dàng Tuệ tăng!

Yogā ve jāyatī bhūri
ayogā bhūrisaṅkhayo,
etaṃ dvedhāpathaṃ ñatvā
bhavāya vibhavāya ca,
tath'āttānaṃ niveseyya
yathā bhūri pavaḍḍhati.

⁽¹⁾ Hai đàng: Rõ thông định và tuệ; tham và sân; thiền sắc giới và vô sắc giới; hữu (hữu ái), phi hữu (phi hữu ái).

283.

Hãy đón rừng!⁽¹⁾ Chẳng chặt cây!⁽²⁾
Là rừng dục vọng ản đầy quỷ ma
Rừng to, rừng nhỏ không tha⁽³⁾
“*Không rừng*”⁽⁴⁾ mà sống, gọi là sa-môn!

Vanam chindatha mā rukkham
vanato jāyate bhayaṃ,
chetvā vanañca vanathañca
nibbanā hotha bhikkhavo.

⁽¹⁾ Rừng dục vọng.

⁽²⁾ Theo chú giải, khi đức Phật dạy “hãy đón rừng”, có một số vị tỳ-khưu hiểu theo nghĩa đen, nên ngài phải nói tiếp là “không chặt cây” – vì rừng là rừng dục vọng, không phải là rừng cây thật .

⁽³⁾ Dục, nhiễm ô lớn nhỏ.

⁽⁴⁾ Không còn dục vọng, nhiễm ô.

284.

Cho dầu một bụi cỏ con
Nữ nam ái luyến vẫn còn chồi leo
Ái kia cứ buộc, cứ đeo
Bê đòi vú mẹ, bám theo, dính hoài!

Yāvaṃ hi vanatho na chijjati
aṇumattopi narassa nārisu,
paṭibaddhamanova tāva so
vaccho khīrapakova mātari.

285.

Dây tình xin chớ xót thương
Cắt lìa cành cọng, sen vương thu tàn
Nuôi chi những buộc, những ràng
Sống đời an tịnh: Con Đàng Tôn Sư!

Ucchinda sinehamattano
kumudaṃ sārādikaṃ va pāṇinā,
santimaggameva brūhaya
nibbānaṃ sugatena desitaṃ.

286.

Mùa mưa ta sống ở đây
Hạ này cũng vậy, thu rày đi đâu?
Người ngu tính chuyện dài lâu
Có nghe sự chết gõ đầu hỏi thăm?

Idha vassam vasissāmi
idha hemantagimhisu,
iti bālo vicinteti
antarāyam na bujjhati.

287.

Những ai say đắm thế gian
Bám vào con cái, vào đàn vật nuôi
Sự chết cũng cuốn theo người
N như làng mê ngủ, lũ trôi chẳng ngờ!

Taṃ puttapaśusaṃmattaṃ
byāsaṭṭamaṇasaṃ naṃ,
suttaṃ gāmaṃ mahoghva
macca ādāya gacchati.

288.

Lấy ai để bảo trợ ta?
Họ hàng con cái hay cha mẹ mình?
Khi mà sự chết rập rình
Cô đơn chịu nghiệp, vắng thình chẳng người!

Na santi puttā tāṇāya
na pitā nāpi bandhavā,
antakenādhīpannessa
n'atthi nātīsu tāṇatā.

289.

Bậc trí biết như vậy rồi
Tự chăm giới hạnh, chẳng rời oai nghi
Dọn đường thanh tịnh, tuệ tri
Sớm thành chánh đạo vô vi Niết-bàn!

Etam atthavasam ñatvā
paṇḍito sīlasamvuto,
nibbānagamanam maggam
khippameva visodhaye.

Chương XXI

PAKINNAKAVAGGA
(Phẩm Tập Lục)

290.

Xa lìa hạnh phúc nhỏ nhoi
Tìm hạnh phúc lớn để noi hướng về
Lạc nhỏ, bậc trí không mê
Quyết hái lạc lớn: Bồ-đề tám bông!⁽¹⁾

Mattāsukhapariccāgā
passe ce vipulaṃ sukhaṃ
caje mattāsukhaṃ dhīro
sampassaṃ vipulaṃ sukhaṃ.

⁽¹⁾ Bát chánh đạo.

291.

Cứ gieo đau khổ cho người
Để tìm hạnh phúc, nức cười lắm thay!
Kẻ ngu thù hận trối tay
Bị lôi, bị siết, bủa vây oán cừu!

Paradukkhūpadhānena
attano sukhaṃ icchati,
verasaṃsaggasaṃsaṭṭho
verā so na parimuccati.

292.

Việc đáng thì lại không làm⁽¹⁾
Việc không thích đáng⁽²⁾ lại ham dính vào
Người ngu ngã mạn tự hào
Lậu hoặc tăng trưởng khác nào bìm leo!

Yam hi kiccaṃ apaviddham
akiccaṃ pana kayirati,
unnaḷānaṃ pamattānaṃ
tesaṃ vaḍḍhanti āsavā.

⁽¹⁾ Việc thích đáng: Như giới, định, tuệ.

⁽²⁾ Việc không thích đáng: Chăm sóc cái thân, trang trí y bát, dù dép; lo việc ở ngoài đời...

293.

Những người cần mẫn siêng năng
Niệm thân, quán tưởng thường hằng chẳng lơi
Chỉ làm việc thích đáng thôi
Ngã mạn, lậu hoặc khó mòi nầy sanh!

Yesañca susamāradhā
niccam kāyagatā sati,
akiccam te na sevanti
kicce sātaccakārino,
satānaṃ sampajānānaṃ
atthaṃ gacchanti āsavā.

294.

Sau khi diệt “*cha mẹ*”⁽¹⁾ rồi
Giết “*hai vua*”⁽²⁾ nọ hết đời hiếu tranh!
Chặt tên “*quốc khổ đại thân*”⁽³⁾
Chém bọn “*lãnh thổ quan quân tùy tùng*”⁽⁴⁾
Được rồi quốc độ mệnh mông
Bạc vô ưu sống thong dong bốn mùa!

Mātaraṃ pitaraṃ hantvā
rājāno dve ca khattiye,
raṭṭhaṃ sānucaraṃ hantvā
anīgho yāti brāhmaṇo.

⁽¹⁾ Mātu: Mẹ, tiêu biểu cho tâm ái dục (taṇhā); pitu: Cha, tiêu biểu cho ngã mạn, cố chấp, cứng đầu, kiêu căng, tự phụ, hống hách...

⁽²⁾ Hai vua: Thường kiến và đoạn kiến.

⁽³⁾ Người phụ trách kho tàng của vương quốc – ý nói cái tâm ái luyến bám bấu vào đời sống.

⁽⁴⁾ Ý nói lục căn và lục trần.

295.

“*Mẹ cha*” đã giết, đã chôn
Và “*hai vua Bà-la-môn*”, chém ngành!
Trị “*năm hổ tướng lòng danh*”⁽¹⁾
Bậc vô ưu sống, vô sanh đời đời!

Mātaraṃ pitaraṃ hantvā
rājāno dve ca sotthiye,
veyagghapañcamāṃ hantvā
anīgho yāti brāhmaṇo.

⁽¹⁾ Là năm chương ngại tinh thần (5 triệu cái): Hôn trầm, thuy miên, nghi; sân ác; trạo hối; tham dục.

296.

Đệ tử đức Gotama
Ngày đêm tỉnh giác, Phật-đà niệm luôn
Ân đức Phật Bảo cao thâm
Năm, ngồi, đi đứng - nhất tâm niệm hoài.

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
niccam buddhagatā sati.

297.

Đệ tử của đức Như Lai
Ngày đêm tỉnh niệm trọn bài Đạt-ma
Ân đức Pháp Bảo bao la
Pháp đi, pháp đến - lơ là chẳng nên!

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
niccam dhammagatā sati.

298.

Đệ tử của đức Sakyā
Ngày đêm tỉnh giác, Tăng-già niệm luôn
Ân đức Tăng Bảo thậm thâm
Ba canh, sáu khắc tinh cần không lơ!

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
niccam saṅghagatā sati.

299.

Đệ tử của đức Thế Tôn
Sắc thân đi đứng, luôn luôn niệm hoài
Thân gồm thể trược ba hai
Nhớ ghi, niệm tưởng trong ngoài chớ quên!

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
niccam kāyagatā sati.

300.

Đệ tử của đức Đại Hiền
Vô thù, vô hại chăm chuyên niệm hoài
Từ tâm rải khắp bốn loài
An vui chuyên niệm khuya, mai, tối, chiều!

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
ahiṃsāya rato mano.

301.

Đệ tử của đức Vô Sanh
Ngày đêm tỉnh giác, trong lành, hỷ hoan
Thân tâm trú niệm chu toàn
Vui đời thiên quán, xứng hàng sa-môn!

Suppabuddham pabujjhanti
sadā gotamasāvakā,
yesam divā ca ratto ca
bhāvanāya rato mano.

302.

Khó thay đời sống xuất gia!
An vui đời sống không nhà, khó hơn!
Tại gia, phiền não dập dồn
Lại khó hơn nữa, sầu buồn kéo lôi!
Bạn bè không hợp, chán ôi!
Làm người lữ khách luân hồi, càng thương!
Vậy nên dừng gót đoạn trường
Chạy theo, biết khổ, vẫn bươn chải hoài!

Duppabbajjaṃ durabhiraṃ
durāvāsā gharā dukhā,
dukkho'samānaśamvāso
dukkhānupatitaddhagū,
tasmā na caddhagū siyā
na ca dukkhānupatito siyā.

303.

Đức tin, giới hạnh đầy tròn
Danh thơm, tài sản Sa-môn có rồi!⁽¹⁾
Đi đâu cũng được đón mời
Cung nghinh, quý trọng phúc trời dăm so?

Saddho sīlena sampanno
yasobhogasamappito,
yaṃ yaṃ padesaṃ bhajati
tattha tattheva pūjito.

⁽¹⁾ Gia tài thánh hạnh.

304.

Cao cao núi tuyết Hy-ma
Người lành cũng vậy, ở xa thấy liền
Mũi tên bay giữa đêm đen
Như kẻ xấu ác, ai thềm biết cho!

Dūre santo pakāsentī
himavantova pabbato,
asantettha na dissanti
rattim khittā yathā sarā.

305.

Với ai thích sống cô đơn
Độc hành lặng lẽ, chánh chơn tự lòng!
Ngồi, nằm tâm ý thanh trong
Rừng sâu khả ái, thật không phụ người!

Ek'āsanam ekaseyyam
eko caramatandito,
eko damayam attānam
vanante ramito siyā.

Chương XXII

NIRAYAVAGGA (Phẩm Khổ Cảnh)⁽¹⁾

⁽¹⁾ Niraya là địa ngục; tuy nhiên nhiều việc xấu ác trong phẩm đa phần là khổ cảnh nói chung – nên tôi dịch là “khổ cảnh” y dịch giả Phạm Kim Khánh.

306.

Người do vọng dối, nói quàng
Chết sanh khổ cảnh thở than nỗi gì?
Kẻ làm, lại chối quách đi
Hai tên một giuộc: Tiện tỳ, tiểu nhân!

Abhūtavādī nirayaṃ upeti
yo vā pi katvā na karomi cāha,
ubho pi te pecca samā bhavanti
nīhīnakammā manujā parattha.

307.

Xuất gia, tâm chẳng xuất gia
Bao nhiêu xấu ác “*trong nhà*” còn y!
Lòng đầy hươu vượn sân si
Mở cửa địa ngục mà đi “*hưởng nhàn*”!

Kāsāvakaṇṭhā bahavo
pāpadhammā asaññatā,
pāpā pāpehi kammehi
nirayaṃ te upapajjare.

308.

Thà rằng sắt đỏ nuốt tươi!
Thà rằng lửa hực, dầu sôi dạ dày!
Còn hơn ngựa bát trên tay
Ăn nhờ vật thực Đông Tây tín thành
Người ngu chẳng niệm điều lành
Thân tâm ác giới, loạn hành nhớ cho!

Seyyo ayogulo bhutto
tatto aggisikhūpamo,
yañce bhuñjeyya dussīlo
raṭṭhapiṇḍamasaññato.

309.

Tà dâm, tà vạy vợ người
Bốn điều bất hạnh đến thời phải vương:
Một, chịu họa hại tai ương
Hai là khó ngủ, dạ thường lo âu
Ba, đời phỉ nhổ ngấp đầu
Bốn đọa địa ngục, đâm sâu, cột đùm!

Cattāri ṭhānāni naro pamatto
āpajjati paradārūpasevī,
apuññalābhaṃ na nikāmaseyyaṃ
nindaṃ tatīyaṃ nirayaṃ catutthaṃ.

310.

Tội đầy phải vác, phải bung
Bất hạnh chạy đuổi, còng lưng mà bò!
Khoái lạc mảnh tợ đường tơ
Lại hoảng, lại sợ - vui so thắm gì?!
Luật vua, hình trọng kéo đi
Gặt quả khóc liệt, dính chi vợ người!

Apuññalābho ca gatī ca pāpikā
bhītassa bhītāya ratī ca thokikā,
rājā ca daṇḍaṃ garukaṃ paṇeti
tasmā naro paradāraṃ na seve.

311.

Ai người lấy cỏ kusa?
Nếu tay vụng nắm, thịt da cắt lìa!
Hạnh sa-môn cũng thế kia
Tu hành không khéo, đội bia ngực hình!

Kuso yathā duggahito
hatthamevānukantati,
sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ
nirayāyupakaḍḍhati.

312.

Một hành, dễ dãi buông lung
Một tâm ô nhiễm khởi cùng ác tri
Một thêm phạm hạnh đáng nghi
Cả ba điều ấy, mong gì quả vui?!

Yam kiñci sithilaṃ kammaṃ
saṃkiliṭṭhañca yam vataṃ,
saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ
na taṃ hoti mahapphalaṃ.

313.

Có điều phải, hãy nên làm
Từng bước vững chắc, kiên gan hành trì
Đời tu sẽ có ra gì:
Dễ duôi, tung bụi, càng khi càng mờ!

Kayirā ce kayirāthenaṃ
daḥamenāṃ parakkame,
sithilo hi paribbājo
bhiyyo ākirate rajaṃ.

314.

Không nên làm xấu, hay hơn!
Dẫu là ác nhỏ, khổ buồn về sau
Hãy nên làm tốt, làm mau!
Điều lành, mai hậu - chẳng cầu cũng vui!

Akaṭaṃ dukkaṭaṃ seyyo
pacchā tappaṭi dukkaṭaṃ,
katañca sukataṃ seyyo
yaṃ katvā nānutappaṭi.

315.

Như trên ải trấn biên thù
Quan quân bảo vệ, ngăn nguy giặc ngoi
Thân tâm phòng hộ, hỡi ai!
Sát-na biếng trễ, “gia tài” còn đâu?
Bỏ qua cơ hội⁽¹⁾ pháp mâu
Đọa vào địa ngục, khổ sâu chẳng nguôi!

Nagaram yathā paccantam
guttam santarabāhiraṃ,
evaṃ gopetha attānaṃ
khaṇo vo mā upaccagā,
khaṇātītā hi socanti
nirayamhi samappitā.

⁽¹⁾ Cơ hội: Có Phật đản sanh, có giáo pháp, có thiện trí thức, có chánh kiến, có nơi ở thuận lợi, có ngũ quan đầy đủ, thân thể khoẻ mạnh

316.

Thẹn thù những việc quàng xiêng
Lại không hổ thẹn chuyện nên thẹn thù!
Ai người tà kiến vậy kia?
Bàng sanh ác thú, mang hia nhảy vào!

Alajjitāye lajjanti
lajjitāye na lajjare,
micchādiṭṭhisamādānā
sattā gacchanti duggatiṃ.

317.

Sợ hãi những chuyện gì đâu
Lại không sợ hãi, lo âu đáng điều
Ôm ấp tà kiến ấy nhiều
Người ngu đọa khổ, chẳng “*siêu*” được nào!

Abhaye bhayadassino
bhaye cābhayadassino,
micchādiṭṭhisamādānā,
sattā gacchanti duggatim.

318.

Không chi, lại thấy lỗi lầm
Lỗi lầm lại nghĩ tầm ngàm là không!
Người ngu tà kiến, si ngông
Rớt vào cảnh khổ, đi tong cuộc đời!

Avajje vajjamatino
vajje cāvajjadassino,
micchādiṭṭhisamādānā
sattā gacchanti duggatiṃ.

319.

Việc sai thì bảo rằng sai
Việc đúng, thấy đúng ai ngoài trí nhân?
Đi đâu chánh kiến theo chân
Khỏi sương khinh khoát – nhàn vân gót hoài!

Vajjañca vajjato ñatvā
avajjañca avajjato,
Sammādiṭṭhisamādānā
sattā gacchanti suggaṭiṃ.

Chương XXIII

**NĀGAVAGGA
(Phẩm Voi)**

320.

Thót voi đứng giữa trận tiền
Húng bao mũi đạn lằn tên sá gì!
Như Lai chịu đựng ác tri,
Nhân nại phỉ báng, ngu si lòng người!

Ahaṃ nāgo va saṅgāme
cāpato patitaṃ saraṃ,
ativākyam titikkhissaṃ
dussīlo hi bahujjano.

321.

Ngựa voi đã luyện, đã thành
Con nào thuần nhất để dành vương quân
Cao thượng nhất giữa nhân quần
Chịu đựng phỉ báng, dao đâm tiếng lời!

Dantaṃ nayanti samitiṃ
dantaṃ rājābhirūhati,
Danto seṭṭho manussesu
yo'tivākyam titikkhati.

322.

Con la tinh thực, quý thay!
Ngựa kỳ, ngựa ký tung mây, quý là!
Quý hơn: Voi lớn có ngà
Quý hơn tất cả: Chính ta tự điều!

Varamassatarā dantā
ājānīyā ca sindhavā,
kuñjarā ca mahānāgā
attadanto tato varam.

323.

Lừa, voi hay ngựa tinh thuần
Đưa ta ngàn dặm đến gần tự do?
Có người “*tự chế con đò*”⁽¹⁾
Núi sông chẳng ngại, vượt bờ tới nơi!

Na hi etehi yānehi
gaccheyya agataṃ disaṃ,
yathāttanā sudantena
danto dantena gacchati.

⁽¹⁾ Tự tu, tự hành thập độ để huân tự pháp lành.

324.

Voi con thân rỉ tanh hôi
Quay cuồng bắt trĩ đến hồi phát điên
Bỏ ăn, bỏ uống, chảy ghèn
Nhớ rừng, nhớ mẹ bao phen phá chuồng!

Dhanapālo nāma kuñjaro
kaṭukabhedano dunnivārayo,
baddho kabaḷaṃ na bhuñjati
sumarati nāgavanassa kuñjaro.

325.

Những người hôn ám, ngu si
Ham ăn, mê ngủ, li bì thối thây
Heo no nằm đông cứng nhầy
Thai bào sanh thú kiếp này, kiếp kia!

Middhī yadā hoti mahagghaso ca
niddāyitā samparivattasāyī,
mahāvarāhova nivāpapuṭṭho
punappunam gabbham upeti mando.

326.

Trước kia phóng túng quen nề
Chạy theo dục lạc, u mê ở đời
Nhưng nay niệm phục được rồi
Như dùng móc sắt khiến voi tài tình!

Idaṃ pure cittamacāri cārikam
yenicchakam yatthakāmaṃ yathāsukhaṃ,
tadajjaham niggaheṣṣāmi yoniso
hatthippabhinnaṃ viya aṅkusaggaho.

327.

Voi kia chân ngấp xuống sinh,
Kiên trì, nỗ lực tự mình thoát ra!
Sa-môn: Chánh niệm làm “đà”
Kiên trì, nỗ lực nhảy xa khỏi đồ!

Voi kia chân bị sa lầy
Kiên trì nỗ lực, thoát ngay khỏi sinh
Sa-môn chánh niệm giữ mình
Kiên trì, nỗ lực, khỏi sinh bước ngoài!

Appamādaratā hotha
sacittamanurakkhatha,
duggā uddharathattānaṃ
pañke satto va kuñjaro.

328.

Ra đi trên bước đường đời
Gặp được thiện trí, đáng người làm quen!
Học chân thật, học dịu hiền
Kết bằng, vui sống - vượt miền hiểm nguy!

Xa xăm vạn lý độc hành
Kết bạn thiện sĩ, phúc lành lắm thay!
Học tâm, học trí đủ đầy
An vui, chánh niệm - vượt ngay hiểm nghèo!

Sace labhetha nipakaṃ saḥāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ,
abhibhuyya sabbāni parissayāni
careyya tenattamaṇo satīmā.

329.

Ra đi trên bước đường đời
Nếu không gặp bạn là người trí nhân
Là người tuệ hạnh trong ngần
Là người chánh niệm, ân cần sớm hôm
Thà rằng vững bước cô đơn
Như voi chúa nợ, thâm sơn một mình!

Xa xăm vạn lý độc hành
Nếu không gặp được bạn lành cùng đi
Sẽ không tăng trưởng tuệ tri
Không thêm giới hạnh, khiêm, bi cũng hoài!
Thà rằng cô độc hôm mai
Rừng sâu chúa tể, mình voi hưởng nhàn!

No ce labhetha nipakaṃ saḥāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ,
rājā'va raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya
eko care mātaṅgaraññe va nāgo.

330.

Tốt hơn, hãy sống một mình
Người ngu kết bạn đồng hành, chẳng nên!
Ác xa, rời bỏ nỗi phiền
Chúa voi cô độc, vui miền rừng xanh!

Ekassa caritaṃ seyyo
natthi bāle sahāyatā,
eko care na ca pāpāni kayirā
appossukko mātaṅgaraññe va nāgo.

331.

Vui thay! Gặp bạn lúc cần
Vui thay! Biết đủ, biết ân giữa đời
Vui thay! Tích đức làm rồi
Vui thay! Lánh ác, xa rời khổ đau!

Atthamhi jātamhi sukhā sahāyā
tuṭṭhī sukhā yā itarītarena,
puññaṃ sukhaṃ jīvitaśaṅkhayaṃ
sabbassa dukkhassa sukhaṃ pahānaṃ.

332.

Vui thay! Hiếu thảo mẹ già
Vui thay! Hiếu kính ơn cha vẹn toàn
Vui thay! Cúng dường Sa-môn
Vui thay! Phục vụ Thánh Nhơn đời này.

Sukhā mattheyyatā loke
atho petteyyatā sukhā,
sukhā sāmāññatā loke
atho brahmaññatā sukhā.

333.

Vui thay! Giới hạnh trẻ già
Vui thay! Tín đức trong ta trú lành
Vui thay! Trí tuệ đạt thành
Vui thay! Ác pháp chẳng sanh nầy chồi!

Sukhaṃ yāva jarā sīlaṃ
sukhā saddhā paṭiṭṭhitā,
sukho paññāya paṭilābho
pāpānaṃ akaraṇaṃ sukhaṃ.

Chương XXIV

TANHĀVAGGA
(Phẩm Ái Dục)

334.

Biết chẳng ái dục lòng người
Dây leo nầy tợc, dễ duôi khác nào!
Kiếp này, kiếp khác bám vào
Vượn kia ham trái, thấp, cao chuyền cành!

Manujassa pamattacārino
taṇhā vaḍḍhati māluvā viya,
So plavati hurāhuraṃ
phalaṃ icchaṃ va vanasmi vānaro.

335.

Ai người khắng khít đê hèn
Buông lung ái dục, đua chen dối lừa
Cỏ bīraṇa gặp mưa
Muộn phiền nảy nở, dây dưa dính chùm!

Yaṃ esā sahaṭī jammī
taṇhā loke visattikā,
sokā tassa pavaḍḍhanti
abhivaṭṭhaṃ va bīraṇaṃ.

336.

Ai người thiện trí đời này
Tự điều các dục, tự xây thành trì
Như nước kia chảy trượt đi
Lá sen chẳng động, sâu bi nào còn?

Yo cetam saḥate jammim
taṇhaṃ loke duraccayaṃ,
sokaṃ tamhā papatanti
udabindu va pokkharā.

337.

Như Lai thường dạy các con:
Về đây tụ họp, lòng son tín thành
Dục tham búng gốc cho nhanh!
Như đào lấy rễ cỏ tranh khác gì
Đừng để Ma Vương khinh khi
Như con tràn lũ cuốn đi rác bèo!

Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo
yāvantettha samāgatā,
taṇhāya mūlaṃ khaṇatha
usīrattho va bīraṇaṃ,
Mā vo naḷaṃ va soto va
māro bhañji punappaṇaṃ.

338.

Cây kia dầu bị chặt rồi
Còn nguyên chùm rễ, vẫn chồi nảy lên
Nếu chưa nhổ “ái tùy miên”
Muộn sâu sanh mãi, tương duyên, tương tồn!

Cây kia dầu bị chặt rồi
Còn nguyên chùm rễ, nảy chồi lớn mau
Nếu chưa diệt “ái ngũ sâu”
Nó còn sống mãi, khổ sâu sống theo!

Yathāpi mūle anupaddave dalhe
chinno pi rukkho punareva rūhati,
evampi taṇhānusaye anūhate
nibbattatī dukkhamidaṃ punappunaṃ.

339.

Ba mươi sáu ái⁽¹⁾ hướng dòng
Bởi do tư tưởng, bởi lòng hỷ tham⁽²⁾
Si mê, tà kiến thế gian
Theo cơn thác lũ, ngập tràn cuốn đi!

Yassa chattimsati sotā
manāpasavanā bhusā,
vāhā vahanti duddiṭṭhim
saṅkappā rāganissitā.

⁽¹⁾ Ái dục (taṇhā): 6 ái dục có từ 6 căn; 6 ái dục có từ 6 trần - tức là 12 ái dục; cộng với 3 thời quá khứ, hiện tại, vị lai thành ra 36 loại ái dục.

⁽²⁾ 6 căn ái tham, hỷ tham ngũ trần.

340.

Than ôi! Ái dục chảy lan
Day leo bìm quẩn, mọc tràn khắp nơi
Trí nhân thấy rề, thấy chồi
Mài gươm tuệ nhãn bén ngời chém phăng!

Savanti sabbadhi sotā
latā ubbhijja tiṭṭhati,
tañca disvā lataṃ jātaṃ
mūlaṃ paññāya chindatha.

341.

Mỗi khi ái dục phát sanh
Ngũ trần chờ sẵn cuốn nhanh người vào
Mong tìm hỷ ái khác nào
Sanh, già chờ sẵn – gai rào túm chân!

Saritāni sinehitāni ca
somanassāni bhavanti jantuno,
te sātasiṭā sukhesino
te ve jātijarūpagā narā.

342.

Kẻ bị ái dục buộc ràng
Thở nằm trong rọ, kinh hoàng xiết bao!
Mong chi tính chuyện bôn đào
Thúc thẳng⁽¹⁾ quẩn xiết, khổ lao nhiều bề!

Tasiṇāya purakkhatā pajā
parisappanti sasova bandhito,
saṃyojanasaṅgasattakā
dukkhamupenti punappunam cirāya.

⁽¹⁾ Thẳng là sợi dây; thúc là bó buộc.

343.

Kẻ bị ái dục buộc ràng
Thỏ nằm trong rọ, kinh hoàng xiết bao!
Sa-môn thấy rõ khổ lao
Viễn ly ái dục, mở rào, tự do!

Tasiṇāya purakkhatā pajā
parisappanti sasova bandhito,
tasmā tasiṇaṃ vinodaye
bhikkhu ākaṅkhaṇaṃ virāgamattano.

344.

Đã tìm vui chốn rừng già
Đề mong thoát khỏi căn nhà thế gian
Nhưng kìa! Chúng lại lộn quàng!
Mái xưa trở lại, buộc ràng hơn xưa!

Yo nibbanatho vanādhimutto
vanamutto vanameva dhāvati,
taṃ puggalametha passatha
mutto bandhanameva dhāvati.

345.

Bạc trí đã dạy như vậy:
Dùng gai hay sắt làm dây chẳng bền!
Nhưng lòng bám víu bạc tiền
Vợ con, vàng ngọc - cố kiên hơn nhiều!

Na taṃ daḥamaṃ bandhanamāhu dhīrā
yadāyaṣaṃ dārujaṃ pabbajaṃ ca,
sārattarattā maṇikuṇḍalesu
puttesu dāresu ca yā apekkhā.

346.

Bậc trí đã dạy như vậy:
Sự trói buộc nọ là dây quá bền!
Dầu tơ mảnh, dầu lụa mềm
Vấn quần, vẫn siết, trước phiên thế gian
Xuất gia: Chẳng tiếc, chẳng màng
Cắt lìa, tận diệt, lên đàng thanh thời!

Etam daḥmaṃ bandhanamāhū dhīrā
ohāriṇaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ,
etampi chetvāna paribbajanti
anapekkhino kāmasukhaṃ pahāya.

347.

Những ai tham ái đắm say
Sẽ rơi trở lại loay hoay giữa dòng
Nhện giăng lưới, tự sa tròng
Bậc trí cắt đứt, rỗng không, khước từ!

Ye rāgarattānupatanti sotam
sayamkatam makkaṭako va jālam,
etampi chetvāna vajanti dhīrā
anapekkhino sabbadukkham pahāya.

348.

Quá khứ, hiện tại, vị lai
Thầy trôi đi hết, xa ngoài dậm không!
Bỏ thế tình, thoát qua sông
Sao còn lặn hụp giữa dòng tử sinh?

Trôi đi! Dĩ vãng trôi đi!
Tương lai cũng vậy, chẳng gì, trôi luôn!
Hiện tại theo nước chảy sông
Chẳng gì chứa giữ, vui buồn thoáng xa!
Ôi nhân sinh, kiếp người ta!
Phủi chân tất cả, bước qua cõi này!
Sao đành sanh tử vương vây?
Bờ kia giải thoát, nước mây thanh bình!

Muñca pure muñca pacchato
majjhe muñca bhavassa pāragū,
sabbattha vimuttamānaso
na punaṃ jātijaraṃ upehisi.

349.

Người kia tư tưởng chẳng lành
Nuôi lớn dục lạc, nẩy sanh tâm hôn
Ái tham như nước thông nguồn
Nước càng chảy mãi, ái duồn tăng thêm
Là dây trói buộc chắc bền
Mà Ma Vương đã xỏ xiên tặng đời!

Vitakkapamathitassa jantuno
tibbarāgassa subhānupassino,
bhiyyo taṇhā pavaḍḍhati
esa kho daḷhaṃ karoti bandhanaṃ.

350.

Người kia vui thích niệm lành
Chế ngự dục lạc nảy sanh tâm hôn
Ái tham, cắt mạch nước nguồn
Nước kia khô cạn, ái còn ẩn đâu?
Bứt dây trói buộc hai đầu
Ma Vương ngơ ngác, trước sau khó tìm!

Vitakkūpasame ca yo rato
asubhaṃ bhāvayate sadā sato,
esa kho byantikāhiti
esa checchati mārabandhanaṃ.

351.

Tới đích, sợ hãi bỏ xa
Dục tham lưu lạc, không nhà mà nương!
Mũi tên sanh tử chẳng vương,
Thân này thân cuối, biết phương nào tìm?

Mục tiêu vị ấy đạt rồi
Gỡ hết lo sợ, gỡ mọi dục tham
Mũi tên sinh tử bắn quàng!
Thân này chẳng dính, biết đàng nào truy?

Niṭṭhaṅgato asantāsī
vītataṇho anaṅgaṇo,
acchindi bhavasallāni
antimoyaṃ samussayo.

352.

Ái không, chấp thủ cũng không,
Ngũ nguyên vô ngại, suốt thông tứ từ⁽¹⁾
Trước sau cú pháp nhiên như
Biện tài, thiện xảo, kinh thư lòng mình
Bậc như vậy quả Vô Sinh
Vĩ nhơn, đại trí, tuệ minh khó lường!

Vītataṇho anādāno
niruttipadakovidō,
akkharānaṃ sannipātaṃ
jaññā pubbāparāni ca,
sa ve antimasārīro
mahāpañño mahāpuriso'ti vuccati.

⁽¹⁾ Đạt tuệ phân tích, tứ vô ngại giải.

353.

Như Lai tất cả vượt qua
Vượt qua trói buộc căn nhà thế gian
Như Lai tất cả phục hàng
Thấy rõ tất cả hỗn mang lòng người!
Như Lai ái dục diệt rồi
Suốt thông vạn pháp, sống đời thắng tri
Thoát tất cả, chẳng vướng gì
Như Lai ai sánh, nói chi là thầy?

Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi
sabbesu dhammesu anūpalitto,
sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto
sayam abhiññāya kamuddiseyyam.

354.

Mọi thí, pháp thí vô song!
Hương thơm thù thắng, chẳng đồng pháp hương
Niềm vui “*pháp hỷ*” khó lường
Ái diệt tối thượng, khổ ương tận là!

Sabbadānaṃ dhammadānaṃ jināti
sabbarasaṃ dhammaraso jināti,
sabbaratiṃ dhammarati jināti
taṇhakkhayo sabbadukkhaṃ jināti.

355.

Tài sản làm hại người mê
Nhưng không hại kẻ “*kết bè*” vượt sông!
Tham giàu đã hại mình xong
Còn chìm kẻ khác trong dòng nước đen!

Hananti bhogā dummedhaṃ
no ca pāragavesino,
bhogataṇhāya dummedho
hanti aññeva attānaṃ.

356.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng
Ái tham nhiễm độc giữa lòng thế gian
Quý thay! Những bậc “*ly tham*”!
Cúng dường vị ấy, phúc vàng kết xây!

Tiṇadosāni khetṭāni
rāgadosā ayam pajā,
tasmā hi vītarāgesu
dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

357.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng
Hận sân nhiễm độc giữa lòng thế nhân
Quý thay! Những bậc “*ly sân*”!
Cúng dường vị ấy, phúc ân dồi dào!

Tiṇadosāni khetṭāni
dosadosā ayam pajā,
tasmā hi vītadosesu
dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

358.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng
Si mê, nhiễm độc đời không khó gì!
Quý thay! Những bậc “*ly si*”!
Cúng dường vị ấy, thắng tri phước mầu!

Tiṇadosāni khetṭāni
mohadosā ayam pajā,
tasmā hi vītamohesu
dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

359.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng
Ái dục nhiễm độc chẳng hòng chữa ai!
Quý thay! Dục ái bỏ ngoài
Cúng dường vị ấy, phúc đài kết hoa!

Tiṇadosāni khetṭāni
icchādosā ayam pajā,
tasmā hi vigaticchesu
dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

Chương XXV

BHIKKHUVAGGA
(Phẩm Tỳ-khuru)

360.

Lành thay! Mắt được hộ phòng!
Lành thay! Tai được “*ngắm trông*” kỹ càng!
Lành thay! Mũi được an toàn!
Lành thay! Lưỡi được bảo ban, dè chừng!

Cakkhunā saṃvaro sādhu
sādhu sotena saṃvaro
Ghānena saṃvaro sādhu
sādhu jivhāya saṃvaro.

361.

Lành thay! Thân được hộ phòng!
Lành thay! Lời nói giữ không vọng quàng!
Lành thay! Ý được buộc ràng!
Lành thay! Tất cả bảo toàn chẳng rời!
Tỳ-khuru muốn thoát khổ đời
Canh phòng mọi điểm khắp nơi, trọn mình!

Kāyena saṃvaro sādhu
sādhu vācāya saṃvaro,
manasā saṃvaro sādhu
sādhu sabbattha saṃvaro,
sabbattha saṃvuto bhikkhu
sabbadukkhā pamuccati.

362.

Tay chân đã chế ngự rồi
Thu thúc tâm ý, nói lời chánh chơn
Vui thích thiền định, cô đơn
Tri túc, dị giản - keo sơn chẳng rời
Đến đi chẳng dính bụi đời
Sống được như vậy, rạng ngời tỳ-khuru!

Hatthasaṃyato pādasam̐yato
vācāsaṃyato sam̐yatuttamo,
ajjhatarato samāhito
eko santusito tamāhu bhikkhum̐.

363.

Thu thúc miệng lưỡi thiện tài
Nói năng khéo giỏi, khoan thai, dịu dàng!
Nghĩa kinh, thông giảng giọng vàng,
Chẳng kiêu, chẳng mạn - xứng hàng tỳ-khuru!

Yo mukhasaṃyato bhikkhu
mantabhāṇī anuddhato,
atthaṃ dhammañca dīpeti
madhuraṃ tassa bhāsitaṃ.

364.

Ăn cư trong Giáo Pháp này
Thỏa thích Giáo Pháp, suy ngày, tưởng đêm
Tỳ-khưu như vậy đáng khen!
Giáo Pháp cao thượng kẻ bên chẳng là!

Dhammārāmo dhammarato
dhammaṃ anuvicintayaṃ,
dhammaṃ anussaraṃ bhikkhu
saddhammā na parihāyati.

365.

Vật mình thọ, thì coi khinh
Phần người có được lại sinh muốn thềm
Tham, ganh xao động chẳng yên
Tỳ-khuru như vậy, định thiên khó thay!

Salābhaṃ nātimaññeyya
nāññesaṃ pihayaṃ care,
aññesaṃ pihayaṃ bhikkhu
samādhim nādhigacchati.

366.

Dầu được chút ít vật thôi
Hằng luôn biết đủ, quý người, trọng ân
Tỳ-khuru chánh mạng nuôi thân
Chư thiên ái kính, xa gần tán dương!

Appalābho pi ce bhikkhu
salābhaṃ nātimaññati,
taṃ ve devā paṣaṃsanti
suddhājīviṃ atanditaṃ.

367.

Không chấp ta và của ta
Thân tâm thấy rõ chỉ là sắc danh
Vật không có, chẳng tham ganh
Người như vậy đây, xứng thành tỳ-khuru!

Sabbaso nāmarūpasmim
yassa natthi mamāyitaṃ,
asatā ca na socati
sa ve bhikkhū'ti vuccati.

368.

Tỳ-khuru ần nấu tâm từ
Hỷ hoan giáo pháp, an như, tín thành
Chúng đạt trạng thái trong lành
Thấy rõ tịch tịnh các hành hữu vi!

Mettāvihārī yo bhikkhu
pasanno buddhasāsane,
adhigacche padam santam
saṅkhārūpasamam sukham.

369.

Rỗng không, thuyền tát nước rồi
Từ đây lướt sóng, chèo bơi nhẹ hều!
Tham sân theo đám rong bèo
Xuôi sang bờ giác, tỳ-kheo xứng người!

Sĩñca bhikkhu imaṃ nāvaṃ
sittā te lahumessati,
chetvā rāgañca dosañca
tato nibbānamehisi.

370.

Cắt đứt năm⁽¹⁾, dứt bỏ năm⁽²⁾
Tỳ-khưu năm lực, năm căn⁽³⁾ trau dồi
Cởi năm dây trói buộc⁽⁴⁾ rồi
Bốn dòng lũ lớn muôn đời, vượt qua!

Pañca chinde pañca jahe
pañca cuttari bhāvaye,
Pañca saṅgātigo bhikkhu
oghatinno'ti vuccati.

⁽¹⁾ Năm hạ phần kiết sử: Thân kiến, hoài nghi, giới cấm thủ, tình dục, bất bình.

⁽²⁾ Năm thượng phần kiết sử: Sắc ái, vô sắc ái, ngã mạn, phóng tâm, vô minh.

⁽³⁾ Ngũ căn, ngũ lực: Tín, tấn, niệm, định, tuệ.

⁽⁴⁾ Tham, sân, si, mạn, tà kiến.

)

)

371.

Hỡi tỳ-khuru! Hãy tham thiền
Buông lung dục lạc phải nên dè chừng!
Nếu nuốt cục sắt đỏ hừng
Địa ngục thiêu đốt, nhớ đừng khổ than!

Jhāya bhikkhu mā pamādo
mā te kāmagaṇe ramessu cittaṃ,
Mā lohagaṇaṃ gilī pamatto
mā kandi dukkhamidaṃ'ti dayhamāno.

372.

Không trí tuệ, không định thiền!
Không định thiền, biết tuệ duyên chỗ nào?
Niết-bàn giải thoát tối cao
Đầy đủ định tuệ, bước vào gần bên!

Natthi jhānaṃ apaññassa
paññā natthi ajhāyato,
yamhi jhānañca paññā ca
sa ve nibbānasantike.

373.

Tỳ-khuru ần nấu cô đơn
Giữa lòng an tĩnh, chánh chơn ly trần
Dưỡng nuôi phỉ lạc siêu nhân
Quan sát giáo pháp, rõ dần tuệ minh.

Suññāgāraṃ pavitṭhassa
santacittassa bhikkhuno,
amānusī rati hoti
sammā dhammaṃ vipassato.

374.

Hằng chuyên quán niệm tự thân
Pháp sanh, pháp diệt thấy gần, thấy xa!
Vui thay! Các uẩn tiêu ma!
Gõ cửa “*bất tử*”, vào nhà “*vô sanh*”!

Yato yato sammāsati
khandhānaṃ udayabbayaṃ,
labhatī pīti pāmojjaṃ
amataṃ taṃ vijānataṃ.

375.

Tỳ-khưu có trí, có cần
Tri túc, tự chế, lục căn bảo toàn
Thu thúc giới bốn nghiêm trang
Vật dùng chánh mạng, bạn vàng kết giao
Tán ích, lợi lạc xiết bao!
Thân tâm thanh tịnh - phiền lao nào còn?

Tatrāyamādi bhavati
idha paññassa bhikkhuno,
indriyagutti santutṭhi
pātimokkhe ca saṃvaro,
mitte bhajassu kalyāṇe
suddhājīve atandite.

376.

Khi giao tiếp, lúc vào ra
Khiêm hư, thuần hậu, nét na tiếng lời
Hỷ an, niệm niệm chẳng dòi
Tâm hồn không bọt, một đời vô ưu!

Tiếp giao thân thiện mọi người
Đoan trang, nho nhã, ý lời thanh tao!
Hỷ an, niệm niệm ngọt ngào
Tâm hồn không bọt, khô lao tận là!

Paṭisanthāravutyassa
ācārakusalo siyā,
tato pāmojjabahulo
dukkhassantaṃ karissati.

377.

Như cành hoa *vassikā*
Tự quăng bỏ lấy cánh già úa hương
Chư tỳ-khuru cũng như đường
Tham sân tước cọng, chẳng thương cọng nào!

Vassikā viya pupphāni
maddavāni pamuñcati,
evam rāgañca dosañca
vip-pamuñcetha bhikkhavo.

378.

Những người thân, khẩu tĩn an
Ý cũng an tĩn, khéo nhàn, khéo tu!
Bỏ xa thế sự bụi mù
Là bậc Tịch Tĩnh, xứng từ tỳ-khuru!

Santakāyo santavāco
santavā susamāhito,
vantalokāmisso bhikkhu
upasanto'ti vuccati.

379.

Con ơi! Hãy cứ thật tình
Tự tri, tự kiểm xét mình mới hay!
Canh phòng giác tỉnh đêm ngày
Chánh niệm được lạc, có ngay, chẳng cầu!

Attanā codayattānaṃ
paṭimāse attamattanā,
so attagutto satimā
sukhaṃ bhikkhu vihāhisi.

380.

Chỉ ta mới bảo vệ ta
Chỉ ta nương tựa, chẳng là khác ai!
Tự mình điều phục miệt mài
Nnhư khách buôn ngựa, khéo tài kèm cương!

Attā hi attano nātho
Attā hi attano gati;
Tasmā saññamayattānaṃ,
assaṃ bhadraṃ'va vāṇijo.

381.

Niềm tin giáo pháp tín thành
Thọ hưởng phỉ lạc, trong lành, hân hoan
Các hành vắng lặng, rỗng rang
Hạnh phúc tối thượng, Niết-bàn tự tâm.

Pāmojjabahulo bhikkhu
pasanno buddhasāsane,
adhigacche padam santam
saṅkhārūpasamam sukham.

382.

Tỳ-khưu nhỏ tuổi mặc dầu
Tự thân cần quán, pháp màu siêng tu
Vàng trắng thoát đám mây lu
Chiếu soi rõ rõ, cõi mù thế gian!

Yo have daharo bhikkhu
yuñjati buddhasāsane,
somaṃ lokaṃ pabhāseti
abbhā mutto va candimā.

Chương XXVI

BRĀHMAṆAVAGGA (Phẩm Bà-la-môn)⁽¹⁾

⁽¹⁾ Trong phẩm này, từ brāhmaṇa (bà-la-môn) đồng nghĩa với samaṇa (sāmôn) đều là bậc thanh tịnh, vắng lặng - ở đây đức Phật muốn chính danh lại nghĩa đúng đắn của một bà-la-môn chơn chánh, do vào thời ấy, giới bà-la-môn đã hành trì quá sai lạc.

383.

Hỡi này! Người bà-la-môn!
Hãy mau tỉnh tấn, cắt dòng mà đi!
Bao nhiêu ái dục viễn ly
Không còn tạo tác, vô vi, vô hành!

Chinda sotam parakkamma
kāme panuda brāhmaṇa,
saṅkhārānaṃ khayam ñatvā
akataññūsi brāhmaṇa.

384.

Khi người tuệ, định đủ đầy
Bờ kia sẽ đạt, ở đây, tức thì!
Bao nhiêu thẳng thúc đoạn ly
Bà-la-môn đã liễu tri tỏ tường!

Yadā dvayesu dhammesu
pāragū hoti brāhmaṇo,
Athassa sabbe saṃyogā
atthaṃ gacchanti jānato.

385.

Bên này sông, bên kia sông,
Cả hai không có, cũng không bờ nào!
Thoát ly phiền não buộc ràng
Bà-la-môn gọi, đúng sao, danh người!

Yassa pāraṃ apāraṃ vā
pārāpāraṃ na vijjati,
vītaddaraṃ viṣaṃyuttaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

386.

Tu thiền ly nhiễm, vô trần
Sống đời ẩn dật, tinh cần sớm hôm
Hoàn thành mục đích chánh chơn
Như Lai gọi, bà-la-môn, chính người!

Jhāyim virajamāsīnam
katakiccamanāsavam,
uttamattham anuppattam
tamaham brūmi brāhmaṇam.

387.

Mặt trời chiếu sáng ban ngày
Mặt trăng soi rạng nước mây đêm dài
Gươm đao, nhung giáp ngời ngời
Đức vua, quân lính khắp nơi trận tiền
Bà-la-môn lúc định thiên
Ánh sáng rực rỡ xóa miền tối đen
Nhưng vinh hạnh suốt ngày đêm
Hào quang đức Phật vô biên, vô ngần!

Divā tapati ādicco
rattim ābhāti candimā,
sannaddho khattiyo tapati
jhāyī tapati brāhmaṇo,
atha sabbamahorattim
buddho tapati tejasā.

388.

Dứt ác gọi bà-la-môn
Sống đời an tịnh – sa-môn chính là!
Tự mình cầu uế lìa xa,
Tu sĩ ản dật, “*xuất gia*”, đứng từ!

Bāhitapāpo’ti brāhmaṇo
samacariyā samaṇo’ti vuccati,
pabbājayamattano maḥam
tasmā “pabbajito”ti vuccati.

389.

Đánh đập Phạm Chí⁽¹⁾, không nên!
Phạm Chí đánh trả không kèm nổi sân!
Người đánh xấu hổ một phần
Còn người đánh lại, nhiều lần xấu hơn!

Na brāhmaṇassa pahareyya
n'āssa muñcetha brāhmaṇo,
dhī brāhmaṇassa hantāraṃ
tato dhī yassa muñcati.

⁽¹⁾ Là một cách phiên âm khác của brāhmaṇa.

390.

Phạm Chí không trả thù ai
Là điều lợi ích lâu dài về sau!
Khi dứt ái luyến, vọng cầu
Tâm hại chận đứng, khổ sâu tự tiêu!

Na brāhmaṇassetadakiñci seyyo
yadā nisedho manaso piyehi,
yato yato hiṃsamano nivattati
tato tato sammātimeva dukkham.

391.

Với người ba nghiệp ác xa
Là thân khẩu ý ôn hòa, vô vi
Ngày đêm tỉnh giác hộ trì
Bà-la-môn ấy, đúng vì danh xưng!

Yassa kāyena vācāya
manasā n'atthi dukkaṭaṃ,
saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

392.

Hiếu thông giáo pháp nhờ ai
Từ bậc Toàn Giác, Như Lai giáo truyền
Như Phạm Chí thờ lửa thiêng
Ta phải thành kính khắc tên đá vàng!

Yamhā dhammaṃ vijāneyya
sammāsambuddhadesitaṃ,
sakkaccaṃ taṃ namasseyya
aggihuttaṃ'va brāhmaṇo.

393.

Chẳng vì bận tóc, thọ sanh
Chẳng vì giai cấp, thanh danh gia đình
Với ai chánh hạnh, tuệ minh,
Bà-la-môn ấy, xứng vinh gọi là!

Na jaṭāhi na gottena
na jaccā hoti brāhmaṇo,
yamhi saccañca dhammo ca
so sucī so ca brāhmaṇo.

394.

Người ngu kia có ích gì,
Đầu thì bện tóc, áo thì da dê?!
Bên trong ác ướ, u mê
Bên ngoài trang sức nếp nề chơn tu!?

Kim te jaṭāhi dummedha
kim te ajinasāṭiyā,
abbhantaraṃ te gahanaṃ
bāhiraṃ parimajjasi.

395.

Đắp y vải lượm bên đường
Gân xanh lồ lộ, trơ xương, ồm gầy
Rừng sâu, thiền định tháng ngày
Cô đơn Phạm Chí, ai tày danh xưng?

Pamsukūladharam jantum
kisaṃ dhamanisanthataṃ,
ekaṃ vanasmim jhāyantaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

396.

Phải đâu do mẹ cha sanh
Thai bào dòng giống mà thành bla-môn?
Nó chỉ là tên gọi sông
Núi đeo cầu uế, nổi guồng đục tham
Không phiền não, chẳng buộc ràng
Mới là Phạm Chí, dự hàng chân tu!

Na cāhaṃ brāhmaṇaṃ brūmi
yonijaṃ mattisambhavaṃ,
bhovādi nāma so hoti
sace hoti sakiñcano,
akiñcanaṃ anādānaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

397.

Cắt đứt rễ má, dây mơ
Đoạn lìa trói buộc, chẳng lo sợ gì
Vượt xa dính mắc hữu vi
Như Lai sẽ gọi, đúng vì bla-môn!

Sabbasaṃyojanaṃ chetvā
yo ve na paritassati,
saṅgātigamaṃ viśaṃyuttaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

398.

Bỏ dây nọng⁽¹⁾, bỏ dây cương⁽²⁾
Đai da cùng với sợi thừng thèo leo!⁽³⁾
Đập tan trục, chốt buộc đeo⁽⁴⁾
Bla-môn, Phạm Chí - tên theo đúng người!

Bỏ dây cương, bỏ đai da
Bỏ luôn dây nọng, giết Ma ngủ ngầm!
Đập tan trục, chốt ngu đàn
Làm người sáng suốt, dự phần bla-môn!

Chetvā naddhiṃ varattañ ca
sandānaṃ sahanukkamaṃ,
ukkhittapalighaṃ buddhaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

⁽¹⁾ Tà kiến

⁽²⁾ Sân hận

⁽³⁾ Luyện ái.

⁽⁴⁾ Tuỳ miên kiết sử và vô minh.

399.

Người không tức giận bao giờ
Trước lời phỉ báng: Lặng tò, nín thinh!
Dẫu cho roi trượng phạt hình
Lấy đức nhẫn nại làm binh hộ phòng
Tâm từ rải khắp hư không,
Những kẻ như vậy, xứng dòng bla-môn!

Akkosaṃ vadhābandhañca
aduṭṭho yo titikkhati,
khantībalaṃ balānīkaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

400.

Người mà vô hận, vô sân
Làm tròn bốn phận, tự tâm, tự điều
Là thân cuối, sống tiêu diêu
Đúng bậc Phạm Chí, chẳng nhiều lắm đâu!

Akkodhanam vatavantam
sīlavantam anussadam,
dantam antimasārīram
tamaham brūmi brāhmaṇam.

401.

Lá sen chẳng giữ mưa sa
Đầu kim chẳng dính hạt hoa cải vàng
Vô y, vô nhiễm thế gian
Những người như vậy, xứng làm bla-môn!

Vāri pokkharapatte va
āraggeriva sāsapo,
yo na limpati kāmesu
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

402.

Ở đây, ở thế gian này
Ai người thấy khổ, diệt ngay khổ sâu
Bỏ gánh nặng xuống bên cầu
Sống đời siêu thoát, đứng đầu bla-môn!

Yo dukkhassa pajānāti
idheva khayamattano,
pannabhāraṃ viṣaṃyuttam
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

403.

Người có trí tuệ thâm sâu
Nẻo tà, đường chánh - đâu đâu cũng rành
Đạt thông tối thượng pháp hành
Những người như vậy, trọn lành bla-môn!

Gambhīrapaññaṃ medhāvīṃ
maggāmaggaṃ kovidāṃ,
uttamatthamanuppattāṃ
tamahāṃ brūmi brāhmaṇāṃ.

404.

Xuất gia, thế tục hai hàng
Đến đi chẳng luyến, dậm ngàn thông dong
Cô đơn, thiếu dục bên lòng
Như Lai sẽ bảo, xứng dòng bla-môn!

Xuất gia, cư sĩ chẳng thân
Non xanh vô ngại, dậm trần an như
Gió xao chẳng gợn tâm tư
Cô đơn, thiếu dục, đứng từ bla-môn!

Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi
anāgārehi cūbhayaṃ,
anokasāriṃ appicchaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

405.

Trượng đao vị ấy bỏ rồi
Chúng sanh vô hại, với đời vô sân
Cũng không xúi bẩy hại ngấm
Lòng từ quảng đại, chẳng lằm bla-môn!

Nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu
tasesu thāvaresu ca,
yo na hanti na ghāteti
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

406.

Thân thiện giữa đám nghịch thù
Với người hung dữ, ôn nhu, ôn hòa
Sống vô nhiễm giữa trần sa
Những vị như vậy, chính là bla-môn!

Aviruddham viruddhesu
attadaṇḍesu nibbutam,
sādānesu anādānam
tamaham brūmi brāhmaṇam.

407.

Tham sân chẳng dính vào lòng
Ngã kiêu, tật đồ thấy dòng nước trôi
Hạt cải kia - đầu kim rơi!
Những người như vậy, sông đời bla-môn!

Yassa rāgo ca doso ca
māno makkho ca pātito,
sāsaporiva āraggā
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

408.

Nói lời chẳng mất lòng ai
Dựng xây, chân thật, hòa hài, ôn nhu
Nói lời thâm thiết, bi từ
Bla-môn là vậy, đúng như danh người!

Akakkasaṃ viññāpaṇiṃ
giraṃ saccaṃ udīraye,
yāya nābhisaje kañci
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

409.

Vật kia dầu ngắn hay dài
Dầu to hay nhỏ của ai chẳng màng
Xấu, tốt không lấy, không ham
Những bậc như vậy, xứng làm bla-môn!

Yodha dīghaṃ va rassaṃ vā
aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ,
loke adinnaṃ nādiyati
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

410.

Rỗng không, chẳng một hy cầu
Đời này, đời kế chẳng đâu bận lòng
Thảnh thơi, siêu thoát trần hồng
Những người như vậy, đúng dòng bla-môn!

Āsā yassa na vijjanti
asmim loke paramhi ca,
nirāsāsaṃ viśaṃyuttaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

411.

Người mà tham ái tiêu vong
Do nhờ trí tuệ đoạn lòng hoài nghi
Thể nhập bất tử, vô vi
Nhu Lai sẽ gọi, đúng vì bla-môn!

Yassālayā na vijjanti
aññāya akathaṃkathī,
amatogadhamanuppattaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

412.

Người đã vượt thoát hai điều
Cả thiện và ác, tiêu diêu cõi ngoài
Không bụi bặm, chẳng sàu ai
Những người như vậy, trí tài bla-môn!

Yodha puññañca pāpañca
ubho saṅgamupaccagā,
asokaṃ virajaṃ suddhaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

413.

Lòng kia không bợn, sạch lâu
Sáng trong, vắng lặng, vui sâu chẳng xao
Ái và thù, hữu vầy chào
Bla-môn là vậy, ai nào khác đâu!

Candaṃva vimalaṃ suddhaṃ
vip̐pasannaṃ anāvilāṃ,
nandībhava-parikkhīṇaṃ
tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

414.

Vũng lầy này đã bước ra⁽¹⁾
Con đường nguy hiểm thoát xa hồi nào⁽²⁾
Đại dương đời sống dạt dào⁽³⁾
Xuyên qua, đi khỏi ba đào sân si⁽⁴⁾
Cắt lìa ái dục, hoài nghi
Tịch tịnh, vô trước, thoát ly mọi miền
Chẳng còn đâu nữa “tùy miên”
Những bậc như vậy, vinh hiển bla-môn!

Yo imaṃ palipathaṃ duggaṃ
saṃsāraṃ mohamaccagā,
tiṇṇo pāragato jhāyī
anejo akathaṃkathī,
anupādāya nibbuto
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

⁽¹⁾ Vũng lầy tham ái.

⁽²⁾ Con đường dục vọng.

⁽³⁾ Vòng luân hồi trầm luân sinh tử.

⁽⁴⁾ Xuyên qua, vượt thoát 4 dòng lũ: Dục lậu đưa đến dục bạo lưu (kāmogho); hữu lậu đưa đến hữu bạo lưu (bhavogho); kiến lậu đưa đến kiến bạo lưu (diṭṭhogho); vô minh đưa đến vô minh bạo lưu (avijjogho).

415.

Ai người bỏ dục đi ra
Khước từ đời sống căn nhà thế gian
Dục hữu - đốt cháy tiêu tan!
Những bậc như vậy, dự hàng bla-môn!

Yodha kāme pahantvāna
anāgāro paribbaje,
kāmaḥavaparikkhīṇaṃ
tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

416.

Ai người bỏ ái đi ra
Khước từ đời sống căn nhà thế gian
Ái hữu - đốt cháy tiêu tan
Những bậc như vậy, đồng hàng bla-môn!

Yodha taṇhaṃ pahantvāna
anāgāro paribbaje,
taṇhābhavaparikkhīṇaṃ
tamaṇaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

417.

Lìa xa ràng buộc cõi người
Lìa luôn dính mắc cõi trời cao sang
Thoát bao cám dỗ huy hoàng
Những bậc như vậy, ngồi hàng bla-môn!

Hitvā mānusakaṃ yogaṃ
dibbaṃ yogaṃ upaccagā,
sabbayogavisamṃyuttaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

418.

Thản nhiên: Ừa, ghét - hai bờ!⁽¹⁾
Sanh y⁽²⁾ lìa đoạn, lặng tờ tâm tư
Thế gian⁽³⁾, chiến thắng trượng phu!
Bla-môn tên gọi, cho dù là ai!

Hitvā ratiñca aratiñca
sītibhūtaṃ nirūpadhiṃ,
sabbalokābhibhuṃ vīraṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

⁽¹⁾ Ừa thuộc tham, ghét thuộc sân; tham sân là gốc của ái (taṇhā).

⁽²⁾ Nương tựa mà sanh khởi, bám víu vào đời sống

⁽³⁾ Loka: Thế gian, nội giới cũng như ngoại giới; ở đây hàm chỉ ngũ uẩn.

419.

Là người hiểu biết hoàn toàn
Sự sống, sự chết các hàng chúng sanh
Không ái luyến, đào thoát nhanh
Tự mình giác ngộ, xứng dành bla-môn!

Cutiṃ yo vedi sattānaṃ
upapattiṃca sabbaso,
asattaṃ sugataṃ buddhaṃ
tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

420.

Đã lậu tận, dứt sanh y
Chấm dứt thọ mạng ra đi phương nào?
Chư thiên dầu thấp hay cao
Dạ-ma, nhân loại biết sao mà lần?
Là La-hán, là Thánh Nhân,
Là bậc tối thượng, xuất trần bla-môn!

Yassa gatim na jānanti
devā gandhabbamānusā,
khīṇāsavaṃ arahantaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

421.

Ai mà quá, hiện, vị lai
Sống không sở hữu, trong ngoài sạch lau
Sạch lau cũng chẳng mắc câu
Những người như vậy, đứng đầu *bla-môn*!

Yassa pure ca pacchā ca
majjhe ca n'atthi kiñcanaṃ,
akiñcanaṃ anādānaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

422.

Ví như trâu chúa kiên hùng
Đại sĩ, vô úy, vô cùng quý cao
Bậc chiến thắng cả trần lao
Tuệ tri, giác ngộ - khác nào bla-môn!

Usabham pavaram vīram
mahesiṃ vijitāvinam,
anejam nhātakam buddham
tamaham brūmi brāhmaṇam.

423.

Ai đời trước thấy rõ ràng
Cảnh khổ đọa xứ, cảnh nhàn chừ thiên
Đã tận sanh diệt các miền,
Trí tuệ cao viễn tự viên, tự thành
Mâu-ni, đạo sĩ đã đành
Là bậc Bát Tử, tên dành bla-môn!

Pubbenivāsaṃ yo vedi
saggāpāyañca passati,
atho jātikkhayaṃ patto
abhiññāvosito muni,
sabbavositavosānaṃ
tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

**BỒ THÍ, PHÁP THÍ VÔ SONG
HƯƠNG THƠM THÙ THẮNG
CHẲNG ĐỒNG PHÁP HƯƠNG
BẠC TRÍ BIẾT CÁCH CÚNG DƯỜNG
KIẾN TRI CHƠN CHÁNH
CON ĐƯỜNG PHÚC VINH!**

MUC LUC

Chương I – YAMAKAVAGGA - (Phẩm Song Đối)	1
Chương II – APPAMĀVAGGA - (Phẩm Không Phóng Dật).....	22
Chương III – CITTAVAGGA - (Phẩm Tâm)	35
Chương IV – PUPPHAVAGGA - (Phẩm Hoa)	47
Chương V – BĀLAVAGGA - (Phẩm Kẻ Ngu).....	63
Chương VI – PAṆḌTAVAGGA - (Phẩm Trí Hiền).....	80
Chương VII – ARAHANTAVAGGA - (Phẩm A-la-hán).....	95
Chương VIII – SAHASSAVAGGA - (Phẩm Một Ngàn).....	106
Chương IX – PĀPAVAGGA - (Phẩm Ác)	123
Chương X - DAṆḌAVAGGA - (Phẩm Hình Phạt)	137
Chương XI – JARĀVAGGA - (Phẩm Già)	155
Chương XII – ATTAVAGGA - (Phẩm Tự Ngã).....	167
Chương XIII – LOKAVAGGA - (Phẩm Thế Gian)	178
Chương XIV – BUDDHAVAGGA - (Phẩm Đức Phật)	191
Chương XV – SUKHAVAGGA - (Phẩm An Lạc)	210
Chương XVI – PIYAVAGGA - (Phẩm Thương, Ái)	223
Chương XVII – KODHAVAGGA - (Phẩm Phẫn Nộ)	236
Chương XVIII – MALAVAGGA - (Phẩm Uế Trược).....	251
Chương XIX - DHAMMAṬṬHAVAGGA - (Phẩm Công Bình và Chánh Hạnh)	272
Chương XX – MAGGAVAGGA - (Phẩm Con Đường)	289
Chương XXI - PAKIṆṆAKAVAGGA - (Phẩm Tạp Lục).....	307
Chương XXII – NIRAYAVAGGA - (Phẩm Khổ Cảnh)	324
Chương XXIII – NĀGAVAGGA - (Phẩm Voi).....	339
Chương XXIV - TAṆHĀVAGGA - (Phẩm Ái Dục).....	354
Chương XXV – BHIKKHUVAGGA - (Phẩm Tỳ-khưu)	381
Chương XXVI - BRĀHMAṆAVAGGA - (Phẩm Bà-la-môn)	405

